

Regeringens proposition

2011/12:28

Enklare avbetalningsköp m.m.

Prop.
2011/12:28

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 17 november 2011

Fredrik Reinfeldt

Tobias Billström
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Vid avbetalningsköp ska parterna upprätta ett dokument med vissa uppgifter för att säljaren ska kunna återta varan genom handräckning, om betalning uteblir. Enligt nuvarande reglering ska dokumentet upprättas i pappersform och skrivas under av parterna. I propositionen föreslås det att dokumentet även ska kunna upprättas elektroniskt och signeras av köparen med en elektronisk signatur. Härigenom skapas bättre förutsättningar för att ingå avbetalningsköp på distans, t.ex. via internet.

I propositionen föreslås det även vissa ändringar i fråga om avräkningen mellan näringsidkaren och konsumenten när konsumenten ångrar ett distansavtal om en finansiell tjänst. Förslaget innebär att den svenska regleringen kommer att vara i linje med den som gäller i andra medlemsstater i EU.

I propositionen behandlas också frågan om rättigheter och skydd för den enskilde vid tillhandahållande av tjänster i offentlig verksamhet. Regeringen redovisar vidtagna och planerade åtgärder. Också behovet av att utvidga konsumenttjänstlagen till att omfatta ytterligare tjänster tas upp.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 mars 2012.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
2	Lagtext.....	4
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl.....	4
2.2	Förslag till lag om ändring i distans- och hemförsäljningslagen (2005:59).....	7
2.3	Förslag till lag om ändring i konsumentkreditlagen (2010:1846).....	9
3	Ärendet och dess beredning.....	10
4	Formkraven vid handräckning för återtagande av vara	11
5	Avräkningen när konsumenten ångrar ett distansavtal om en finansiell tjänst.....	14
6	Tjänster i offentlig verksamhet.....	16
7	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser.....	20
8	Ekonomiska och andra konsekvenser	21
9	Författningskommentar.....	22
9.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl.....	22
9.2	Förslaget till lag om ändring i distans- och hemförsäljningslagen (2005:59).....	24
9.3	Förslaget till lag om ändring i konsumentkreditlagen (2010:1846).....	26
Bilaga 1	Direktiv 2002/65/EG om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter.....	28
Bilaga 2	Sammanfattning av departementspromemorian Enklare avbetalningsköp (Ds 2011:11).....	37
Bilaga 3	Promemorians lagförslag.....	38
Bilaga 4	Förteckning över remissinstanserna	43
Bilaga 5	Lagrådets yttrande	44
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 november 2011		45
Rättsdatablad		46

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2011/12:28

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl.,

2. lag om ändring i distans- och hemförsäljningslagen (2005:59),

3. lag om ändring i konsumentkreditlagen (2010:1846).

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl.

Häri genom föreskrivs att 10–12, 15, 16 och 18 §§ lagen (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Om köparen vid avräkningen tillgodoräknas ett större belopp än säljaren, får varan *återtagas* endast om säljaren betalar mellanskillnaden till köparen eller, när varan har värderats av *kronofogdemyndigheten*, *nedsätter* mellanskillnaden hos myndigheten.

Har säljaren för att kunna *återtaga* varan eller för att denna efter återtagande *skall* kunna brukas på avsett sätt *måst* betala skuld som åvilar köparen, får säljaren vid tillämpning av första stycket avräkna sådan betalning mot mellanskillnad köparen till godo.

Tillgodoräknas säljaren ett större belopp än köparen, får säljaren inte kräva ut mer än mellanskillnaden (restskulden).

Föreslagen lydelse

10 §¹

Om köparen vid avräkningen tillgodoräknas ett större belopp än säljaren, får varan *återtas* endast om säljaren betalar mellanskillnaden till köparen eller, när varan har värderats av *Kronofogdemyndigheten*, *sätter ned* mellanskillnaden hos myndigheten.

Har säljaren för att kunna *återta* varan eller för att denna efter återtagande *ska* kunna brukas på avsett sätt *varit tvungen att* betala en skuld som åvilar köparen, får säljaren vid tillämpning av första stycket avräkna *en* sådan betalning mot *den* mellanskillnad *som* köparen *har* till godo.

11 §²

Säljaren får hos *kronofogdemyndigheten* söka handräckning för *varans återtagande* under förutsättning att rörande avbetalningsköpet *har upprättats en av parterna underskriven handling, som innehåller förbehåll om återtaganderätt samt uppgift om kontantpriset, kreditbeloppet, kreditkostnaden, kredittiden, kreditfordringen och de tidpunkter när betalning*

Säljaren får hos *Kronofogdemyndigheten* söka handräckning för *att återta varan* under förutsättning att *det* rörande avbetalningsköpet *i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för köparen har dokumenterats uppgifter om förbehållet om återtaganderätt, kontantpriset, kreditbeloppet, kreditavtalets löptid, kreditfordringen*

¹ Senaste lydelse 1981:802.

² Senaste lydelse 1981:802.

skall erläggas.

och tidpunkterna för betalning. Prop. 2011/12:28
Dokumentet ska ha undertecknats av köparen eller signerats av denne med en sådan avancerad elektronisk signatur som avses i 2 § lagen (2000:832) om kvalificerade elektroniska signaturer.

12 §³

Ansökan om handräckning skall göras skriftligen. Den skall innehålla uppgift om hur stor del av kreditfordringen som utestår obetald. Om säljaren gör anspråk på dröjsmålsränta eller, i fall då avtalet innehåller förbehåll som avses i 6 § andra stycket, ersättning för reparation eller annan åtgärd beträffande varan, skall i ansökningen också uppges vad säljaren fordrar i den delen. Vid ansökningen skall fogas styrkt avskrift av den handling som anges i 11 §.

Utsökningsavgift skall förskottas av sökanden, om Kronofogdemyndigheten begär det. Betalas inte förskott inom förelagd tid, får handräckningen inställas.

I fråga om handräckning enligt denna lag tillämpas bestämmelserna om verkställighet i 16 kap. 11–12 a §§ utsökningsbalken.

15 §⁴

Vid handräckning skall kronofogdemyndigheten värdera varan. Om det behövs får en eller flera sakkunniga anlitas att biträda vid värderingen.

Vid handräckning ska Kronofogdemyndigheten värdera varan. Om det behövs får en eller flera sakkunniga anlitas för att biträda vid värderingen.

16 §⁵

Beslut om handräckning får överklagas hos tingsrätten. Vid överklagandet och vid handläggningen i domstol tillämpas 18 kap. utsökningsbalken. Hovrättens beslut får inte överklagas.

Är köparen eller säljaren missnöjd med värdering eller annan åtgärd vid handräckningen, är han oförhindrad att väcka talan mot den andre vid domstol.

Visar inte säljaren att han har

Visar inte säljaren att han har

³ Senaste lydelse 2006:693.

⁴ Senaste lydelse 1981:802.

⁵ Senaste lydelse 1995:304.

väckt talan vid domstol inom en månad efter det att beslutet om handräckning vann laga kraft mot honom, får köparen hos *kronofogdemyndigheten* lyfta belopp som har nedsatts enligt 10 § första stycket.

väckt talan vid domstol inom en månad efter det att beslutet om handräckning vann laga kraft mot honom, får köparen hos *Kronofogdemyndigheten* lyfta *det* belopp som har nedsatts enligt 10 § första stycket.

18 §⁶

Ansökan om verkställighet av dom varigenom köparen har förpliktats återlämna vara som har sålts genom avbetalningsköp görs skriftligen eller muntligen, varvid domen *skall* ges in.

I fråga om verkställigheten tillämpas 16 kap. 12 a § utsökningsbalken och, om inte något annat följer av domen, 15 §. Beträffande talan mot *kronofogdemyndighetens* värdering tillämpas 16 § andra och tredje styckena.

Ansökan om verkställighet av dom varigenom köparen har förpliktats *att* återlämna *en* vara som har sålts genom avbetalningsköp görs skriftligen eller muntligen, varvid domen *ska* ges in.

I fråga om verkställigheten tillämpas 16 kap. 12 a § utsökningsbalken och, om inte något annat följer av domen, 15 §. Beträffande talan mot *Kronofogdemyndighetens* värdering tillämpas 16 § andra och tredje styckena.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2012.

⁶ Senaste lydelse 1995:304.

Härigenom föreskrivs¹ att 3 kap. 2 och 11 §§ distans- och hemförsäljningslagen (2005:59) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

2 §

Bestämmelserna om ångerrätt i 7–12 §§ gäller inte distansavtal om

1. finansiell tjänst eller överlåtelse av finansiellt instrument och priset beror på sådana svängningar på finansmarknaden som näringsidkaren inte kan påverka och som kan inträffa under ångerfristen,

2. deltagande i emission eller annan likartad aktivitet och priset för den rättighet som aktiviteten avser efter teckningstidens utgång kommer att bero på sådana svängningar på finansmarknaden som sägs i *punkten 1*,

3. kredit som är förenad med panträtt i fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt eller som är förenad med motsvarande rätt i byggnad som inte hör till fastighet, eller

4. försäkring med en avtalad giltighetstid om en månad eller mindre.

Bestämmelserna om ångerrätt gäller inte heller om båda parter på konsumentens begäran har fullgjort sina förpliktelser enligt distansavtalet.

11 §

Näringsidkaren *får kräva att konsumenten betalar för den del av en finansiell tjänst som har tillhandahållits enligt distansavtalet. Näringsidkaren har också rätt till ersättning för skäligen kostnader för tjänsten för tiden före det att näringsidkaren tar emot konsumentens meddelande om att avtalet frånträds men inte för tiden därefter.*

Näringsidkaren *har rätt till ersättning för den tjänst som har tillhandahållits enligt distansavtalet innan ångerrätten utövades. Ersättningen får inte överstiga ett belopp som står i proportion till omfattningen av den tillhandahållna tjänsten, jämförd med den fullständiga tjänsten enligt avtalet.*

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/65/EG av den 23 september 2002 om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter och om ändring av rådets direktiv 90/619/EEG samt direktiven 97/7/EG och 98/27/EG (EGT L 271, 9.10.2002, s. 16, Celex 32002L0065).

Näringsidkaren får inte kräva betalning enligt första stycket, om Prop. 2011/12:28
näringsidkaren

1. har underlåtit att lämna information enligt 3 § första stycket 8 om vad konsumenten kan komma att få betala vid utövande av ångerrätten, eller

2. utan begäran från konsumenten har påbörjat fullgörandet av avtalet innan ångerfristen har löpt ut.

1. Denna lag träder i kraft den 1 mars 2012.

2. I fråga om avtal som har ingåtts före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

Härigenom föreskrivs att 43 § konsumentkreditlagen (2010:1846) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Kreditgivaren får hos Kronofogdemyndigheten söka handräckning för att återta varan under förutsättning att *parterna har upprättat och skrivit under en handling om kreditköpet. Handlingen ska innehålla ett förbehåll om återtaganderätt samt uppgifter om kontantpriset, kreditbeloppet, kreditkostnaden, kreditavtalets löptid, kreditfordran och tidpunkter för betalning.*

En ansökan om handräckning ska göras skriftligen. Det ska anges i ansökan hur stor del av kreditfordran som är obetald. Om kreditgivaren gör anspråk på dröjsmålsränta, ska det också uppges i ansökan vad kreditgivaren fordrar i den delen. En styrkt kopia av *den handling* som anges i första stycket ska fogas till ansökan.

Föreslagen lydelse

43 §

Kreditgivaren får hos Kronofogdemyndigheten söka handräckning för att återta varan under förutsättning att *det rörande kreditköpet i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för köparen har dokumenterats* uppgifter om *förbehållet* om återtaganderätt, kontantpriset, kreditbeloppet, kreditavtalets löptid, kreditfordran och *tidpunkterna* för betalning. *Dokumentet ska ha undertecknats av köparen eller signerats av denne med en sådan avancerad elektronisk signatur som avses i 2 § lagen (2000:832) om kvalificerade elektroniska signaturer.*

En ansökan om handräckning ska göras skriftligen. Det ska anges i ansökan hur stor del av kreditfordran som är obetald. Om kreditgivaren gör anspråk på dröjsmålsränta, ska det också uppges i ansökan vad kreditgivaren fordrar i den delen. En styrkt kopia av *det dokument* som anges i första stycket ska fogas till ansökan.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2012.

När Europaparlamentets och rådets direktiv om konsumentkreditavtal (konsumentkreditdirektivet)¹ genomfördes i svensk rätt avskaffades kravet på att ett kreditavtal ska ingås skriftligt och undertecknas eller signeras elektroniskt av konsumenten. I samband med genomförandet uppkom frågan om man skulle avskaffa kravet för handräckning för återtagande av en vara att kreditgivaren kan uppvisa en av parterna upprättad och underskriven handling om kreditköpet, se 43 § konsumentkreditlagen (2010:1846) och 11 § lagen (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl. De överväganden som gjordes då kom inte att leda fram till några förslag om förändrade regler.

En nyhet som genomförandet av konsumentkreditdirektivet föranledde var införandet av en generell rätt för konsumenten att ångra ett kreditavtal. Genomförandet väckte frågan om hur ångerrättens verkningar förhöll sig till motsvarande regelverk i distans- och hemförsäljningslagen (2005:59). Det kunde konstateras att flertalet andra medlemsstater genomfört de bakomliggande direktivbestämmelserna om ångerrätten vid distansavtal om finansiella tjänster på ett något annorlunda sätt (bl.a. artikel 7.1 i EG-direktivet om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter², se *bilaga 1*). Europeiska kommissionen har också framfört synpunkter på det svenska genomförandet (Ju2007/7229/L2). Kommissionen gör gällande att bestämmelsen i 3 kap. 11 § distans- och hemförsäljningslagen om avräkningen mellan näringsidkaren och konsumenten inte är förenlig med direktivet och har inlett en process mot Sverige (Ju2009/8391/L2).

I syfte att behandla de nu nämnda frågorna utarbetades inom Justitiedepartementet departementspromemorian Enklare avbetalningsköp (Ds 2011:11). I promemorian finns också ett förslag om att distans- och hemförsäljningslagens undantag för s.k. bostadskrediter lagtekniskt anpassas till sin motsvarighet i konsumentkreditlagen. Promemorian har remissbehandlats.

En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 2*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 3*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 4*. Remissyttrandena finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (Ju2011/1496/L2).

I propositionen behandlas också frågan om rättigheter och skydd för den enskilde vid tillhandahållande av tjänster i offentlig verksamhet. Det finns ett tillkännagivande från riksdagen i frågan (bet. 2005/06:LU33, rskr. 2005/06:377).

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102 EEG (EUT L 133, 22.5.2008, s. 66, Celex 32008L0048).

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/65/EG av den 23 september 2002 om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter och om ändring av rådets direktiv 90/619/EEG samt direktiven 97/7/EG och 98/27/EG (EGT L 271, 9.10.2002, s. 16, Celex 32002L0065).

Regeringen beslutade den 16 juni 2011 att inhämta Lagrådets yttrande över lagförslag som, förutom datum för ikraftträdandet, överensstämmer med lagförslagen i denna proposition. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*. Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

4 Formkraven vid handräckning för återtagande av vara

Regeringens förslag: De uppgifter om ett avbetalningsköp som krävs för att säljaren ska kunna återta varan genom handräckning, om köparen inte betalar, ska även kunna dokumenteras elektroniskt. Dokumentet ska i sådana fall signeras av köparen med en avancerad elektronisk signatur.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens (se promemorian s. 15 f.).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker promemorians förslag eller lämnar det utan någon invändning. *Tillväxtverket* och *Regelrådet* framhåller att förslaget medför vissa administrativa lättnader för de näringsidkare som ingår avtal om avbetalningsköp på distans och för de kreditgivare hos vilka säljaren kan ha diskonterat sina avbetalningskontrakt. Enligt remissinstanserna kan detta gynna utvecklingen av handel på distans. *Svenska Bankföreningen* och *Finansbolagens Förening* ställer sig också positiva till förslaget att möjliggöra en elektronisk dokumentation men ifrågasätter kravet på att köparen ska signera denna med en avancerad elektronisk signatur. *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* är tveksam till den föreslagna utformningen av kravet på elektronisk signering. *E-legitimationsnämnden* tillstyrker förslaget under förutsättning att kravet att säljaren till en ansökan om handräckning ska foga en styrkt kopia av dokumentet inte kommer att hindra elektroniska rutiner om Kronofogdemyndigheten får möjlighet att motta sådana ansökningar även på elektronisk väg. *Sveriges advokatsamfund* har ingen erinran mot att även elektronisk dokumentation ska kunna godtas men anser att dokumentationen även bör innefatta uppgift om kreditkostnaden.

Skälen för regeringens förslag: Avbetalningsköp är ett sedan lång tid vanligt förekommande slag av köp. För säljaren finns dock risken att köparen inte fullgör sin betalningsskyldighet. Det är därför vanligt att säljaren i avtalet förbehåller sig rätten att återta varan om köparen inte betalar. I konsumentkreditlagen (2010:1846) finns bestämmelser om avbetalningsköp, i lagen benämnda kreditköp. Dessa reglerar bl.a. kreditgivarens (dvs. i detta fall säljaren eller den säljaren överlätit sina rättigheter enligt kreditköpsavtalet till) rätt att återta varan. Lagen ger också möjlighet till ett förenklat handräckningsförfarande för återtagande av varan. Denna möjlighet bidrar till att återtagandeförbehåll betraktas som en för kreditgivarna förhållandevis attraktiv säkerhetsform. För att kunna beviljas sådan handräckning måste kreditgivaren uppvisa en av parterna

upprättad och underskriven handling om kreditköpet. Handlingen, som ska ha upprättats i samband med köpet för att trygga säljarens rätt till betalning, ska innehålla ett förbehåll om återtaganderätt samt vissa särskilt angivna uppgifter rörande kreditköpet (se 38 och 43 §§ konsumentkreditlagen). En motsvarande reglering finns i 11 § lagen (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl. Dessa krav möjliggör för Kronofogdemyndigheten att bedöma att det är uppenbart att förutsättningarna för handräckning föreligger (jfr 44 § respektive 13 § i nyss angivna lagar). Men bakom formkravet ligger också den tanken att det är önskvärt att handlingen innehåller de för köparen viktigaste momenten i avtalet (se prop. 1976/77:123 s. 185).

Den nya konsumentkreditlagen uppställer inte, till skillnad från den äldre lagen, något krav på att ett kreditavtal ska vara skriftligt och undertecknas eller signeras elektroniskt av konsumenten. Däremot innehåller lagen ett krav på dokumentation av avtalet och vissa särskilt angivna uppgifter. Konsumenten ska utan kostnad få en kopia av dokumentet, som kan lämnas elektroniskt (14 §). Dessa krav tillgodoser det konsumentskyddsintresse som det tidigare skriftlighetskravet avsåg att uppfylla. Inte heller lagen om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl. innehåller något formkrav för avtalet.

Avskaffandet av kraven på skriftlighet och undertecknande gör att det blir enklare att träffa kreditavtal på distans. Det nuvarande formkravet vid handräckning för återtagande av en vara leder dock i praktiken till att det inte finns samma möjlighet att göra avbetalningsköp på distans. Formkravet innebär nämligen att parterna måste upprätta en underskriven handling rörande avbetalningsköpet, med penna på papper, vilket utsluter att dokumentet upprättas elektroniskt.

För att underlätta avbetalningsköp på distans bör de nuvarande formkraven för handräckning ersättas med en ordning som möjliggör att det erforderliga dokumentet upprättas elektroniskt. Kraven bör utformas med tanke på att handräckningsförfarandet endast är avsett för klara fall. Även fortsättningsvis bör tillförsäkras att Kronofogdemyndigheten får tillgång till de uppgifter som krävs för att enkelt kunna avgöra om det är uppenbart att förutsättningarna för handräckning föreligger. Av konsumentskyddsskäl bör formkraven också garantera att köparen får varaktig tillgång till uppgifter om de viktigaste momenten i kreditköpsavtalet. Om uppgifterna inte lämnas i en handling, bör det därför krävas att de i stället lämnas i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för köparen.

Vidare bör det krävas att köparen bekräftar sina åtaganden genom en elektronisk signatur. Som *Svenska Bankföreningen* och *Finansbolagens Förening* anför uppställer den nya konsumentkreditlagen visserligen inte något krav på elektronisk signering i samband med ingåendet av ett kreditavtal. Enligt regeringens bedömning är dock ett sådant krav nödvändigt när det, som här, handlar om en dokumentation som kan läggas till grund för verkställighet mot en enskild utan föregående dom, utslag eller annan särskild exekutionstitel. Dokumentationskraven syftar till att klargöra avtalets innebörd i förhållande till den mot vilken handräckning söks, dvs. köparen. Det finns inte samma behov av att kräva en underskrift eller elektronisk signatur även av kreditgivaren. En sådan lösning underlättar också den praktiska hanteringen.

Den elektroniska signaturen bör vara både säker och lättanvänd. Svenska Bankföreningen, Finansbolagens Förening och Juridiska Fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet kritiserar promemorians förslag om krav på en sådan avancerad elektronisk signatur som avses i 2 § lagen (2000:832) om kvalificerade elektroniska signaturer med hänvisning till att detta skulle innebära en olycklig låsning av teknikutvecklingen. Man erinrar vidare om att det på EU-nivå nyligen har inletts ett arbete med att se över det direktiv som ligger bakom lagen om elektroniska signaturer. Som remissinstanserna anför är det viktigt att regleringen får en teknikneutral utformning. Samtidigt bör konsumentkreditlagen ge tydligt besked om vilka krav som signaturen ska uppfylla och därmed vilka signaturer som kan användas. Begreppet avancerad elektronisk signatur i 2 § lagen (2000:832) om kvalificerade elektroniska signaturer utformades just med avvägningen mellan teknikneutralitet och tydlighet i åtanke. Enligt regeringens mening är det mest ändamålsenligt att hänvisa till en sådan avancerad elektronisk signatur som alternativet till egenhändigt undertecknande. Därigenom ställs ett rimligt kvalitetskrav på signaturens säkerhet i allmänna termer och anknys till ett etablerat begrepp, samtidigt som en hämmande låsning till en viss teknik undviks. Flertalet av de e-legitimationer som för närvarande finns allmänt tillgängliga ger möjlighet till underskrift som uppfyller kraven för avancerade elektroniska signaturer. Därmed finns det goda förutsättningar för att köpare och säljare i praktiken kommer att kunna använda sig av elektronisk dokumentation.

I syfte att ytterligare förenkla hanteringen bör kravet på angivande av kreditkostnaden i dokumentet slopas. Kreditkostnaden erhålls om man från kreditfordran drar av kreditbeloppet, uppgifter som båda ska anges i dokumentet. Med en sådan förenkling anpassas också informationskraven till kraven vid ingående av avtal om konsumentkredit (se 14 § konsumentkreditlagen).

Motsvarande ändringar bör göras även i lagen om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl.

Den föreslagna ordningen gör det alltså möjligt för kreditgivaren att inom ramen för ett sammanhållet förfarande fullgöra dokumentationskraven elektroniskt både i förhållande till kreditavtalet som sådant och till en eventuellt kommande handräckning. Det medför en viss administrativ förenkling för de berörda näringsidkarna, inte minst för de små och medelstora företagen som kan ha svårare att hantera skilda formkrav.

För närvarande saknas möjlighet att ge in en ansökan om handräckning elektroniskt till Kronofogdemyndigheten. Har dokumentet upprättats och signerats elektroniskt, får alltså kreditgivaren framställa en kopia av det i pappersform och foga denna till sin ansökan. På motsvarande sätt som i fråga om kopior av pappershandlingar bör kreditgivaren åläggas att inryta kopians överensstämmelse med det elektroniska originalet och signaturen.

Den föreslagna ordningen innebär också, som *E-legitimationsnämnden* efterfrågar, att lagstiftningen öppnar för att ansökningar om handräckning enligt dessa bestämmelser i framtiden kan ske på elektronisk väg.

Regeringens förslag: När konsumenten ångrar ett distansavtal om en finansiell tjänst, har näringsidkaren rätt till ersättning från konsumenten för den tillhandahållna tjänsten. Den begärda ersättningen ska stå i proportion till omfattningen av den tillhandahållna tjänsten, jämförd med den fullständiga tjänsten enligt avtalet. Kostnader som konsumenten betalat, t.ex. ansökningsavgifter eller provision, ska alltså proportioneras.

Distans- och hemförsäljningslagens undantag från ångerrätten för bostadskrediter ska anpassas till den motsvarande regleringen i konsumentkreditlagen.

Promemorians förslag: överensstämmer med regeringens (se promemorian s. 19 f.).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker promemorians förslag eller lämnar det utan någon invändning. Bland dessa kan nämnas *samtliga tillfrågade domstolar*, *Allmänna reklamationsnämnden*, *Konsumentverket*, *Svenska Bankföreningen* och *Fondbolagens Förening*. *Sparbankernas Riksförbund* avstyrker dock förslaget att ändra avräkningsregeln i samband med konsumentens utövande av ångerrätten. Förbundet anser att den nu gällande regleringen är förenlig med EG-direktivet om distansförsäljning av finansiella tjänster och att det inte finns några sakliga skäl för den föreslagna justeringen.

Skälen för regeringens förslag

Avräkningen vid utövande av ångerrätten

Om konsumenten ångrar ett distansavtal om en finansiell tjänst, får näringsidkaren enligt 3 kap. 11 § första stycket distans- och hemförsäljningslagen (2005:59) kräva att konsumenten betalar för den del av tjänsten som har tillhandahållits enligt distansavtalet. Näringsidkaren har också rätt till ersättning för skäligen kostnader för tjänsten för tiden före det att näringsidkaren tar emot konsumentens meddelande om att avtalet frånträds men inte för tiden därefter. Av förarbetena framgår att denna rätt till ersättning tar sikte på dels kostnader som uppstått i samband med avtalets ingående, såsom uppläggnings- eller ansökningsavgifter, dels utlägg, t.ex. om näringsidkaren ombesörjt en ansökan om in-teckning eller lagfart för konsumentens räkning. I den mån sådana kostnader är skäligen ersättningsgilla fullt ut (se prop. 2004/05:13 s. 62 f. och 164 f.).

Bestämmelserna är avsedda genomföra artikel 7.1 i EG-direktivet om distansförsäljning av finansiella tjänster. Enligt direktivregeln kan konsumenten endast åläggas att betala för den tjänst som näringsidkaren i enlighet med distansavtalet faktiskt har tillhandahållit. Beloppet får inte överstiga ett belopp som står i proportion till omfattningen av den redan tillhandahållna tjänsten, jämförd med samtliga prestationer som föreskrivs i avtalet.

Europeiska kommissionen gör gällande att det svenska genomförandet är felaktigt. Enligt kommissionen ger direktivregeln inte utrymme för någon annan ersättning än en betalning för den tjänst som faktiskt har tillhandahållits och att ordet ”också” i den svenska lagtexten ger intryck av att ersättningen för skäliga kostnader är en separat, ytterligare grund för ersättning. Det som får uppfattas vara kärnan i kritiken är att avräkningsregeln ger utrymme för att vissa initiala moment i näringsidkarens prestation kan ersättas fullt ut och inte i proportion till den del av avtals-tiden som förflutit när ångerrätten utövas.

Regeringen konstaterar att det ställningstagande som gjordes i samband med genomförandet av direktivet alltså framstår som befogat. När en finansiell tjänst tillhandahålls kan det förekomma att näringsidkaren särskilt tar betalt för vissa inledande åtgärder med anledning av den efterfrågade tjänsten. En kreditgivare upprättar ett konto, utfärdar ett bankkort och bedömer – bl.a. till följd av krav i lagstiftningen – kredittagarens möjligheter att återbetala krediten. För detta tas ofta en särskild uppläggningsavgift ut. På motsvarande sätt gör ett försäkringsbolag en initial bedömning av försäkringstagaren, värdet på försäkringsobjektet och risken i det aktuella fallet. För vissa sådana moment, t.ex. en värdering, kan det hända att en särskild avgift tas ut. Om en sådan inledande åtgärd utgör en del av den tillhandahållna tjänsten, kan näringsidkaren enligt den aktuella avräkningsregeln i distans- och hemförsäljningslagen alltså få skälig ersättning för åtgärden. Som uttalas i förarbetena kan en sådan ordning i och för sig rymmas inom direktivregelns ordalydelse.

Samtidigt bör beaktas att flertalet medlemsstater, inklusive våra nordiska grannländer, förefaller ha utformat den nationella genomföranderegeln på ett något annorlunda sätt och närmare i anslutning till ordalydelsen i direktivet. Varken i Danmark eller Finland medger de nationella avräkningsreglerna full ersättning för initiala delmoment eller utlägg som gjorts före ångerrättens utövande. I stället sker en proportionering även av sådana kostnader. Enligt regeringens mening talar intresset av ett likformigt och enhetligt nationellt genomförande inom EU och nordisk rättslikhet för att den svenska avräkningsregeln anpassas till vad som gäller i andra länder. Ersättningen till näringsidkaren bör stå i proportion till omfattningen av den tillhandahållna tjänsten, jämförd med den fullständiga tjänsten enligt avtalet och således i princip utesluta en full kostnadsersättning av sådana kostnader som uppstått i samband med avtalets ingående. En sådan justering minskar även betydelsen av hur näringsidkaren väljer att prissätta sin tjänst – genom att ta ut initiala avgifter eller debitera en högre löpande avgift – vilket allmänt sett är positivt.

I samma riktning talar för övrigt även den senare utvecklingen inom EU när det gäller ångerrättens utformning. Sin största praktiska betydelse har distans- och hemförsäljningslagens avräkningsregel haft för konsumentkrediter. För distansavtal om konsumentkrediter gäller emellertid numera, i stället för direktivet om distansförsäljning av finansiella tjänster, konsumentkreditdirektivets regler om ångerrätt (artikel 14.5 i konsumentkreditdirektivet). Enligt dessa regler, vilka har genomförts genom 21–25 §§ konsumentkreditlagen, får kreditgivaren endast tillgodoräkna sig ersättning för upplupen ränta på kreditbeloppet för den tid som konsumenten utnyttjat krediten. Eventuella uppläggningskostnader

som konsumenten betalat ska alltså återbetalas. Undantag gäller bara för avgifter till det allmänna som inte återbetalas.

I klagörande syfte och som en konsekvens av att ångerrätten vid distansavtal om konsumentkredit regleras uttömmande i konsumentkreditlagen bör av lagtexten framgå att ersättningsanspråket måste vara hänförligt till tiden innan ångerrätten utövades.

Undantaget från ångerrätten för bostadskrediter bör anpassas

Distans- och hemförsäljningslagens regler om ångerrätt gäller inte distansavtal om kredit som är förenad med panträtt i fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt eller som är förenad med motsvarande rätt i byggnad som inte hör till fastighet (3 kap. 2 § första stycket 3). Undantaget motiveras huvudsakligen med att en ångerrätt skulle kunna få negativa konsekvenser på denna del av kreditmarknaden och baseras på ett fakultativt undantag i det bakomliggande EG-direktivet om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter (se artikel 6.3 b) i direktivet och prop. 2004/05:13 s. 68).

Även konsumentkreditlagen innehåller ett motsvarande undantag från bl.a. reglerna om ångerrätt för bostadskrediter. Undantagets lydelse är i det närmaste identisk med sin motsvarighet i distans- och hemförsäljningslagen, dock med tillägget ”eller liknande rätt”. Tillägget har gjorts för att täcka in övriga slags hypotekskrediter, t.ex. lån med säkerhet i andel i bostadsförening (se t.ex. 4 § fjärde stycket och prop. 2009/10:242 s. 89).

Formuleringen av undantaget i distans- och hemförsäljningslagen bör lagtekniskt anpassas till den mer heltäckande lydelsen i konsumentkreditlagen. Därmed säkerställs att alla i praktiken förekommande slag av bostadshypotekskrediter, även t.ex. lån med säkerhet i andel i bostadsförening, tydligt undantas från ångerrätten också enligt distans- och hemförsäljningslagen.

Det bakomliggande EG-direktivet om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter hindrar inte en sådan anpassning.

6 Tjänster i offentlig verksamhet

Regeringens bedömning: Regeringen har under de senaste åren genomfört flera reformer i syfte att öka valfriheten och stärka den enskildes ställning på tjänsteområden som är offentligt finansierade, bl.a. inom hälso- och sjukvården, socialtjänsten och skolan. Reformerna har bl.a. inneburit större möjligheter att välja och byta utförare av tjänster. Regeringen avser att fortsätta arbeta med frågor om ökad valfrihet och konkurrens när det gäller tjänster i offentlig verksamhet. I samband med detta arbete kommer regeringen att bevaka att den enskilde får ett ändamålsenligt skydd och erbjuds de rättigheter som behövs.

Skälen för regeringens bedömning: I konsumenttjänstlagen (1985:716) och annan privaträttslig lagstiftning på konsumentskyddsområdet regleras det civilrättsliga förhållandet mellan en konsument och en näringsidkare. Utmärkande är att näringsidkaren åtar sig att utföra en viss prestation, som konsumenten betalar för. Begreppet tjänst är brett och inrymmer ett stort antal verksamhetsområden av skilda slag. Endast ett fåtal av alla tjänster är reglerade i konsumenttjänstlagen, till skillnad från konsumentköplagen (1990:932) som gäller alla köp av lösa saker. För de tjänster som inte omfattas av konsumenttjänstlagens tvingande reglering gäller i princip avtalsfrihet och allmänna civilrättsliga principer. Detta gäller även för de tjänster där det offentliga agerar som näringsidkare, t.ex. när en kommun driver en fritidsanläggning. Av de allmänna civilrättsliga principerna följer bl.a. att konsumenten har rätt till någon form av påföljd vid fel i den utförda tjänsten, t.ex. prisavdrag, hävning eller skadestånd. Konsumenttjänstlagen ger uttryck för flera sådana principer och ledning kan därför hämtas i den lagen också utanför dess direkta tillämpningsområde (jfr t.ex. Högsta domstolens avgörande den 23 september 2011 i mål nr T 4062-09).

För offentligt finansierade tjänster som åtminstone delvis innefattar myndighetsutövning, t.ex. sjukvård, äldreomsorg och utbildning, regleras i stället den enskildes rättigheter och det offentliga skyldigheter i den offentlighetsrättsliga lagstiftningen, t.ex. hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), socialtjänstlagen (2001:453) och skollagen (2010:800). Den lagstiftningen innehåller bl.a. bestämmelser om krav på tjänsten, avgifter och tillsyn. Bestämmelserna gäller oavsett om tjänsten utförs i privat eller offentlig regi. Utöver den offentlighetsrättsliga lagstiftningen är allmänna civilrättsliga principer i viss utsträckning tillämpliga även på tjänster som innefattar olika grader av myndighetsutövning, t.ex. rättsfallet NJA 1998 s. 656 som gällde frågan om allmän domstols behörighet att pröva en tvist om återbetalning av avgifter för kommunal barnomsorg. I rättsfallet NJA 2008 s. 642 ansågs de offentlighetsrättsliga inslagen i ett barnomsorgsavtal inte hindra att vårdnadshavaren i enlighet med allmänna avtalsrättsliga principer underlät att betala avgift för tid när kommunen inte hade kunnat tillhandahålla en plats på förskolan på grund av strejk.

Under åren 2004–2006 behandlades i riksdagen ett flertal motioner om konsumenträtt inom offentlig verksamhet. I motionerna påtalades bl.a. att den konsumenträtt som gäller för t.ex. kläder, livsmedel och semesterresor inte gäller för sjukvård, utbildning, barnomsorg eller äldreboende. Vidare framfördes att såväl valfrihet som möjlighet att hävda sin rätt mot producenten är minst lika viktig på dessa områden – att man som enskild brukare av en offentlig tjänst har rätt att hävda vissa utlovade villkor skulle vara ett sätt att se till att den enskilde även i fråga om skatte-subsventionerad, men avgiftsbelagd, verksamhet har en viss ställning som konsument. Våren 2005 (bet. 2004/05:LU8, rskr. 2004/05:155) och sommaren 2006 (bet. 2005/06:LU33, rskr. 2005/06:377) tillkännagav riksdagen för regeringen att det i syfte att stärka konsumenternas ställning inom den offentligt finansierade sektorn borde göras en översyn av lagstiftningen för att så långt som möjligt ge bl.a. konsumenttjänstlagen, konsumentköplagen och produktsäkerhetslagen (2004:451) en enhetlig och konkurrensneutral tillämpning på de olika sektorerna i ekonomin.

Regeringen konstaterar att effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet är till nytta för den enskilde. En offentlig sektor med flera utförare ger en större egenmakt genom att det möjliggör aktiva val. Valfriheten bör kombineras med ett tydligt skydd för den enskilde vid utnyttjande av olika sorters tjänster, oavsett om det handlar om tjänster som utförs i offentlig eller privat regi och oavsett om tjänsterna är offentligt finansierade eller inte.

Sedan tillkännagivandena i riksdagen har det genomförts ett flertal reformer när det gäller offentligt finansierade tjänster, inte minst för hälso- och sjukvården, socialtjänsten, förskolan och skolan. Valmöjligheterna har utökats och ett starkare skydd för den enskilde har införts. Reformerna har syftat till att behandla offentligt finansierade tjänster lika oavsett om de utförs i privat eller offentlig regi. Reformerna är anpassade efter de särskilda förhållanden som finns på respektive område.

Ett av flera exempel på reformer inom hälso- och sjukvården är skyldigheten för landstingen enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) att organisera primärvården så att alla som är bosatta inom landstinget kan välja utförare av hälso- och sjukvårdstjänster. När ett landsting beslutat om vårdvalssystem ska lagen (2008:962) om valfrihetssystem tillämpas. Lagen om valfrihetssystem reglerar vad som ska gälla för de kommuner och landsting som vill konkurranspröva kommunala och landstingskommunala verksamheter genom att överlåta valet av utförare av stöd-, vård- och omsorgstjänster till brukaren eller patienten. Lagen underlättar för de kommuner och landsting som inför valfrihet och öppnar för privata alternativ. Centrala delar i lagstiftningen är att kommunen eller landstinget ska annonsera öppet efter anbudsgivare och godkänna och skriva kontrakt med alla som lever upp till de ställda kraven. Alla utförare ersätts på samma sätt och konkurrerar därmed med enbart kvalitet. Den enskilde kan fritt välja mellan alla godkända leverantörer inklusive egenregiverksamheter. Om den enskilde är missnöjd, har han eller hon möjlighet att byta utförare. Kommunen eller landstinget har dock kvar det övergripande ansvaret för verksamheten. Ett annat exempel på en reform inom hälso- och sjukvården är att vårdgarantin har lagstadgats. Om en enskild inte får vård inom en viss tid, ska landstinget se till att han eller hon, utan extra kostnad, får vård hos en annan vårdgivare. Enligt den nya patientsäkerhetslagen (2010:659) ska vårdgivaren driva ett systematiskt patientsäkerhetsarbete. I detta ligger en skyldighet att utreda händelser i verksamheten som medfört eller hade kunnat medföra en vårdskada och att ge patienter och närstående information. Vidare har en ny myndighet inrättats, Myndigheten för vårdanalys. Myndigheten ska ur ett patient-, brukar- och medborgarperspektiv följa upp och analysera förhållandena inom hälso- och sjukvården och tandvården. En utredning har tillsatts som ska föreslå hur patientens ställning inom och inflytande över hälso- och sjukvården kan stärkas ytterligare, bl.a. genom utökade valmöjligheter (dir. 2011:25). Socialstyrelsen har också fått i uppdrag att se över regleringen kring skönhetsbehandlingar som inte faller inom begreppet hälso- och sjukvård och göra en bedömning av om nuvarande reglering är tillräcklig med hänsyn till de risker som verksamheten kan innebära för den enskilde.

På socialtjänstens område har kommunerna getts möjlighet att tillämpa lagen om valfrihetssystem. Det har också införts en möjlighet för kom-

munerna att lämna kompensation direkt till en enskild, bl.a. om den enskilde inte har fått bistånd enligt socialtjänstlagen inom skäligen tid eller om det finns brister i utförandet, se 2 kap. 10 § lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter. En annan reform är att tillsynsansvaret över socialtjänsten och hälso- och sjukvården har tydliggjorts och nu finns samordnat hos Socialstyrelsen. Socialstyrelsen har fått möjlighet att förelägga en verksamhet att avhjälpa missförhållanden som har betydelse för enskildas möjligheter att få de insatser som de har rätt till.

När det gäller förskolan och skolan finns det en ny skollag (2010:800). Utgångspunkten för lagen är att lika villkor ska gälla för all offentligt finansierad verksamhet inom skolväsendet, oavsett vem som har huvudmannskapet. De fristående förskolorna och skolorna blir en del av skolväsendet, vilket innebär att det gäller samma regler om övergripande mål, läroplan, lärare, kvalitetsarbete och tillsyn oavsett om förskolan eller skolan bedrivs i offentlig eller enskild regi. Syftet med reformen är bl.a. att förbättra skolväsendet och stimulera ökad konkurrens. I fråga om förskolan avser regeringen att se över vilka ytterligare åtgärder eller incitament som kan riktas mot kommunerna för att fler kommuner ska erbjuda förskoleplats i tid (se prop. 2011/12:1 utg. omr. 16 s. 43).

Vidare har en särskild utredare nyligen fått i uppdrag att se över det befintliga stödet till konsumenter i form av information och vägledning samt föreslå hur stödet till konsumenterna bör organiseras och bedrivs för att bli mer ändamålsenligt, effektivt och likvärdigt för alla konsumenter i landet. I uppdraget ingår att föreslå lämpliga strategier och metoder för hur insatser ska utformas för att stödet ska nå fram till och användas av konsumenterna (dir. 2011:38).

I promemorian Konsumenttjänster m.m. (Ds 2009:13), som arbetades fram innan flera av de nyss nämnda reformerna hade genomförts, föreslås det en utvidgning av konsumenttjänstlagen till vissa offentligt finansierade tjänster. Flertalet remissinstanser anser att en sådan utvidgning av tillämpningsområdet skulle leda till en svåröverskådlig och komplicerad lagstiftning. De förordar i stället en översyn av berörd speciallagstiftning. Regeringen delar remissinstansernas bedömning att det är mest ändamålsenligt att stärka rättigheterna och skyddet för den enskilde genom ändringar i den sektorspecifika lagstiftningen. Som framgår bedriver regeringen ett sådant arbete.

I promemorian föreslås det också att konsumenttjänstlagen utvidgas till ett flertal nya privata tjänster. Även om en lagreglering naturligtvis skulle innebära en mer förutsägbar ordning och därmed viss förenkling för parterna, finns det enligt regeringens bedömning inte tillräckliga skäl att nu lagstifta på området. Det har i lagstiftningsärendet inte framkommit att det finns några egentliga missförhållanden som skulle motivera en tvingande reglering. Promemorian innehåller förslag som rör en rad olika typer av tjänster, och det är svårt att ge enhetliga regler som kan gälla för alla tjänster. Nya former av tjänster utvecklas också snabbt. Som framhålls inledningsvis ger konsumenttjänstlagen uttryck för allmänna civilrättsliga principer på tjänsteområdet. Om inget annat följer av avtalet, kan konsumenten alltså göra sin rätt gällande med stöd av dessa principer. I vissa mera viktiga avseenden får lagen även anses ge uttryck för ett grundläggande konsumentskydd som inte kan åsidosättas genom avtal. Är ett avtalsvillkor på detta sätt oskäligt, kan det jämkas eller

lämnas utan avseende enligt 36 § lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område. Vid bedömningen av de frågor som aktualiseras i sådana sammanhang kan de överväganden som görs i promemorian vara till god vägledning och få genomslag också utan lagstiftning.

I promemorian finns det även ett förslag om att konsumentköplagens bestämmelser, med vissa justeringar, ska tillämpas på köp av film och musik på internet. Lagen torde redan vara tillämplig på vissa sådana digitala köp och i vart fall är det, som framgår av promemorian, naturligt att hämta ledning från den och tillämpa den analogt på den här typen av avtal. På grund av den snabba utvecklingen av tekniken på området är det, som några remissinstanser är inne på, dessutom svårt att få till stånd en ändamålsenlig lagreglering som håller över tid. Med hänsyn till detta och till det pågående arbetet i frågan i Europeiska kommissionen bör det enligt regeringens bedömning inte lagstiftas på föreliggande underlag.

Även frågan om huruvida tillämpningsområdet för produktsäkerhetslagen (2004:451) bör utvidgas till tjänster som tillhandahålls i offentlig verksamhet har behandlats. I promemorian Produktsäkerhet vid offentliga tjänster (Ds 2009:16) konstateras det att en sådan utvidgning är möjlig men att behovet är begränsat med hänsyn till befintlig speciallagstiftning. Frågan bereds för närvarande och kommer att aktualiseras när produktsäkerhetslagen ses över med anledning av att det allmänna produktsäkerhetsdirektivet (2001/95/EG) revideras. Europeiska kommissionen förväntas presentera ett förslag till ett reviderat produktsäkerhetsdirektiv under nästa år.

Regeringen avser att fortsätta arbeta med frågor om ökad valfrihet och konkurrens när det gäller tjänster i offentlig verksamhet. I samband med detta arbete kommer regeringen att bevaka att den enskilde får ett ändamålsenligt skydd och erbjuds de rättigheter som behövs. Till stöd för det fortsatta arbetet ska det, med utgångspunkt från vad som hittills gjorts, göras en bedömning av vilka frågor som kan kräva fortsatt analys och på vilka områden det kan finnas behov av att vidta ytterligare åtgärder.

7 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 mars 2012. De nya bestämmelserna i distans- och hemförsäljningslagen ska vara tillämpliga enbart på avtal som har ingåtts efter ikraftträdandet.

Promemorians förslag: I promemorian föreslås att lagändringarna ska träda i kraft den 1 december 2011. I övrigt överensstämmer förslaget med regeringens (se promemorian s. 25 f.).

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har några invändningar mot promemorians förslag.

Skälen för regeringens förslag: Med hänsyn till behovet av att anpassa avräkningsregeln i distans- och hemförsäljningslagen till genomförandet i andra medlemsstater i EU bör lagändringarna i denna del träda i kraft utan vidare dröjsmål. Det finns inget som hindrar att ikraftträdan-

det av övriga lagförslag följer samma tidplan. Förslaget är därför att samtliga lagändringar ska träda i kraft den 1 mars 2012.

För att balansen i redan ingångna avtal inte ska påverkas bör, i enlighet med allmänna principer på kontraktsrättens område, de nya reglerna om ångerrätten i distans- och hemförsäljningslagen bli tillämpliga enbart på avtal som har ingåtts efter ikraftträdandet. I förtydligande syfte bör det ges en särskild övergångsbestämmelse om detta.

De föreslagna formkraven vid en avbetalningssäljares ansökan om handräckning för återtagande av en vara innefattar en viss förenkling jämfört med gällande rätt. Kraven föreslås utformas så att handlingar rörande handräckning som upprättats i enlighet med äldre rätt kommer att uppfylla även dessa. Det behövs därför ingen särskild övergångsreglering i denna del.

8 Ekonomiska och andra konsekvenser

Regeringens bedömning: Förslaget att tillåta en elektronisk dokumentation för handräckning för återtagande av en vara medför en viss administrativ förenkling för näringsidkare utan att konsumentskyddet påverkas negativt.

Förslaget om avräkningen när konsumenten ångrar ett distansavtal om en finansiell tjänst medför en marginell förskjutning av balansen mellan parterna till konsumentens förmån.

Konsekvenserna för det allmänna blir mycket begränsade.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens (se promemorian s. 27 f.).

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har några invändningar mot den bedömning som görs i promemorian.

Skälen för regeringens bedömning: Avbetalningsköp är ett sedan lång tid vanligt förekommande slag av köp som i vissa branscher, t.ex. fordonsmarknaden, står för en ansevärd del av omsättningen. Förslaget innebär en viss förenkling för såväl säljare som köpare och kan förväntas leda till att det blir lättare att ingå avbetalningsköp på distans. Med hänsyn till kraven på en varaktigt tillgänglig dokumentation och på en elektronisk signering av köparen, bedöms regleringen inte heller medföra några nackdelar från konsumentskyddssynpunkt.

Förslaget om en förändrad avräkning mellan näringsidkaren och konsumenten när den senare ångrar ett distansavtal om en finansiell tjänst är främst motiverat av det förhållandet att flertalet andra medlemsstater i EU har genomfört den ifrågavarande direktivregeln på det föreslagna sättet. Den föreslagna ordningen medför att näringsidkarens möjlighet att få full ersättning för ett inledande delmoment i princip försvinner. Förslaget innebär därmed en viss förskjutning av balansen mellan parterna, till konsumentens förmån. Samtidigt har den aktuella avräkningsregeln numera ett ganska begränsat tillämpningsområde.

Inget av förslagen medför några beaktansvärda konsekvenser för det allmänna. De föreslagna dokumentationskraven vid handräckning för

återtagande av avbetalningsgods syftar, precis som nuvarande krav, främst till att klargöra de åtaganden som gjorts av den mot vilken handräckning söks, dvs. köparen. Det bibehållna kravet på varaktig dokumentation av förbehållet om återtaganderätt och de viktigaste uppgifterna rörande kreditköpet innebär att Kronofogdemyndigheten även fortsättningsvis kommer att ha tillgång till de uppgifter som krävs för sin prövning i ett ärende om handräckning enligt konsumentkreditlagen eller lagen om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl.

För en mer ingående analys av förslagets ekonomiska och andra konsekvenser hänvisas till departementspromemorian Enklare avbetalningsköp (Ds 2011:11, s. 27 f.).

9 Författningskommentar

9.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl.

Uppgörelse vid återtagande av vara

10 § Om köparen vid avräkningen tillgodoräknas ett större belopp än säljaren, får varan *återt*as endast om säljaren betalar mellanskillnaden till köparen eller, när varan har värderats av *Kronofogdemyndigheten*, *sätter ned* mellanskillnaden hos myndigheten.

Har säljaren för att kunna *återta* varan eller för att denna efter återtagande *ska* kunna brukas på avsett sätt *varit tvungen att* betala *en* skuld som åvilar köparen, får säljaren vid tillämpning av första stycket avräkna *en* sådan betalning mot *den* mellanskillnad som köparen *har* till godo.

Tillgodoräknas säljaren ett större belopp än köparen, får säljaren inte kräva ut mer än mellanskillnaden (restskulden).

Paragrafen ändras med hänsyn till att det sedan den 1 juli 2006 bara finns en rikstäckande kronofogdemyndighet i landet (se prop. 2005/06:200).

Handräckning

11 § Säljaren får hos *Kronofogdemyndigheten* söka handräckning för att *återta* varan under förutsättning att det rörande avbetalningsköpet *i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för köparen har dokumenterats uppgifter om förbehållet om återtaganderätt, kontantpriset, kreditbeloppet, kreditavtalets löptid, kreditfordringen och tidpunkterna för betalning. Dokumentet ska ha undertecknats av köparen eller signerats av denne med en sådan avancerad elektronisk signatur som avses i 2 § lagen (2000:832) om kvalificerade elektroniska signaturer.*

Paragrafen anger de grundläggande formella förutsättningarna för att säljaren ska få söka handräckning för att återta en vara som har sålts med ett förbehåll om återtagande. Formkraven ändras så att uppgifterna rörande avbetalningsköpet kan dokumenteras elektroniskt. Uppgiftsskyldigheten anpassas också till regleringen i konsumentkreditlagen (2010:1846). Övervägandena finns i avsnitt 4.

För en kommentar hänvisas till 43 § första stycket konsumentkreditlagen. Prop. 2011/12:28

12 § En ansökan om handräckning ska göras skriftligen. Den ska innehålla uppgift om hur stor del av kreditfordringen som är obetald. Om säljaren gör anspråk på dröjsmålsränta eller, i fall då avtalet innehåller förbehåll som avses i 6 § andra stycket, ersättning för reparation eller annan åtgärd beträffande varan, ska det också uppges i ansökningen vad säljaren fordrar i den delen. En styrkt kopia av det dokument som anges i 11 § ska fogas till ansökningen.

Utsökningsavgift ska förskottas av sökanden, om Kronofogdemyndigheten begär det. Betalas inte förskott inom förelagd tid, får handräckningen inställas.

I fråga om handräckning enligt denna lag tillämpas bestämmelserna om verkställighet i 16 kap. 11–12 a §§ utsökningsbalken.

Paragrafen innehåller bestämmelser rörande bl.a. innehållet i en ansökan om handräckning för att återta en vara som sålts med återtagandeförbehåll. Övervägandena finns i avsnitt 4.

I första styckets sista mening görs en följdändring till ändringen i 11 §. För en kommentar hänvisas till 43 § andra stycket konsumentkreditlagen.

15 § Vid handräckning ska Kronofogdemyndigheten värdera varan. Om det behövs får en eller flera sakkunniga anlitas för att biträda vid värderingen.

Se författningskommentaren till 10 §.

16 § Beslut om handräckning får överklagas hos tingsrätten. Vid överklagandet och vid handläggningen i domstol tillämpas 18 kap. utsökningsbalken. Hovrättens beslut får inte överklagas.

Är köparen eller säljaren missnöjd med värdering eller annan åtgärd vid handräckningen, är han oförhindrad att väcka talan mot den andre vid domstol.

Visar inte säljaren att han har väckt talan vid domstol inom en månad efter det att beslutet om handräckning vann laga kraft mot honom, får köparen hos Kronofogdemyndigheten lyfta det belopp som har nedsatts enligt 10 § första stycket.

Se författningskommentaren till 10 §.

Återtagande genom verkställighet av dom

18 § Ansökan om verkställighet av dom varigenom köparen har förpliktats att återlämna en vara som har sålts genom avbetalningsköp görs skriftligen eller muntligen, varvid domen ska ges in.

I fråga om verkställigheten tillämpas 16 kap. 12 a § utsökningsbalken och, om inte något annat följer av domen, 15 §. Beträffande talan mot Kronofogdemyndighetens värdering tillämpas 16 § andra och tredje styckena.

Se författningskommentaren till 10 §.

Ikraftträdandebestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2012.

Ändringarna träder i kraft den 1 mars 2012. Handlingar rörande avbetalningsköp som upprättats i enlighet med äldre rätt uppfyller också de nya

9.2 Förslaget till lag om ändring i distans- och hemförsäljningslagen (2005:59)

3 kap. Distansavtal om finansiella tjänster och finansiella instrument

2 § Bestämmelserna om ångerrätt i 7–12 §§ gäller inte distansavtal om

1. finansiell tjänst eller överlåtelse av finansiellt instrument och priset beror på sådana svängningar på finansmarknaden som näringsidkaren inte kan påverka och som kan inträffa under ångerfristen,

2. deltagande i emission eller annan likartad aktivitet och priset för den rättighet som aktiviteten avser efter teckningstidens utgång kommer att bero på sådana svängningar på finansmarknaden som sägs i 1,

3. kredit som är förenad med panträtt i fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt eller liknande rätt eller som är förenad med motsvarande rätt i byggnad som inte hör till fastighet, eller

4. försäkring med en avtalad giltighetstid om en månad eller mindre.

Bestämmelserna om ångerrätt gäller inte heller om båda parter på konsumentens begäran har fullgjort sina förpliktelser enligt distansavtalet.

Paragrafen innehåller vissa undantag från bestämmelserna om konsumentens rätt att ångra ett distansavtal om finansiella tjänster och finansiella instrument. Undantagen har stöd i artikel 6.2 och 6.3 i EG-direktivet (2002/65/EG) om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter. Övervägandena finns i avsnitt 5.

Genom tillägget av ”eller liknande rätt” i första stycket punkten 3 anpassas undantaget till den motsvarande bestämmelsen i 4 § fjärde stycket konsumentkreditlagen. Härigenom klargörs att undantaget omfattar även andra slags hypotekskrediter än dem som nämns uttryckligen, t.ex. lån med säkerhet i andel i bostadsförening.

11 § Näringsidkaren har rätt till ersättning för den tjänst som har tillhandahållits enligt distansavtalet innan ångerrätten utövades. Ersättningen får inte överstiga ett belopp som står i proportion till omfattningen av den tillhandahållna tjänsten, jämförd med den fullständiga tjänsten enligt avtalet.

Näringsidkaren får inte kräva betalning enligt första stycket, om näringsidkaren

1. har underlåtit att lämna information enligt 3 § första stycket 8 om vad konsumenten kan komma att få betala vid utövande av ångerrätten, eller

2. utan begäran från konsumenten har påbörjat fullgörandet av avtalet innan ångerfristen har löpt ut.

Paragrafen ger näringsidkaren viss rätt till ersättning när konsumenten utövar sin ångerrätt. Den genomför artikel 7.1 och 7.3 i EG-direktivet om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter. Paragrafen är inte tillämplig när det är fråga om ångerrätt rörande kreditavtal enligt konsumentkreditlagen (se 3 kap. 13 § distans- och hemförsäljningslagen, 21–25 §§ konsumentkreditlagen och prop. 2009/10:242 s. 68). Övervägandena finns i avsnitt 5.

I *första stycket första meningen* anges den grundläggande rätten för näringsidkaren att erhålla ersättning för den tjänst som har tillhandahållits när konsumenten utövar sin ångerrätt. Ersättningsanspråket måste vara hänförligt till tiden innan ångerrätten utövades. Av 7 § framgår att ångerrätten utövas när konsumenten lämnar eller sänder ett meddelande till näringsidkaren om att distansavtalet frånträds.

Första stycket andra meningen preciserar näringsidkarens ersättningsmöjlighet. Rätten till ersättning gäller för den del av den finansiella tjänsten som har tillhandahållits enligt avtalet innan detta ångrades. Uttrycket tillhandahållits innebär att näringsidkaren bara har rätt till ersättning för sådana moment av den avtalade tjänsten som faktiskt har utförts. Rätten till ersättning är däremot oberoende av om konsumenten har utnyttjat den tillhandahållna tjänsten eller inte (se prop. 2004/05:13 s. 164).

Ersättningen får inte överstiga ett belopp som står i proportion till omfattningen av den tillhandahållna tjänsten, jämförd med den fullständiga tjänsten enligt avtalet. Bestämmelsen ansluter nära till EG-direktivets lydelse.

Beträffande finansiella tjänster som tillhandahålls kontinuerligt under viss tid, t.ex. försäkrings-, bankkorts- och kontoavtal, får ersättningen fastställas som en procentuell andel av totalpriset för hela tjänsten. Av betydelse för andelsbestämningen är då hur stor del av den tilltänkta avtalstiden som tjänsten har tillhandahållits innan ångerrätten utövas. Normalt handlar det om en kortare tidsperiod än 14 dagar, men tiden kan ha blivit förlängd till följd av att näringsidkaren har brustit i sin informationsskyldighet (jfr 8 § andra stycket). Totalpriset för tjänsten innefattar dels sådana avgifter som är direkt hänförliga till tjänstens varaktighet, t.ex. riskpremien för ett försäkringsskydd, dels olika ansöknings- och andra engångsavgifter samt årsavgifter och liknande. Också sådana kostnader och avgifter som är hänförliga till delmoment av tjänsten som utförts i samband med ingåendet av avtalet och före utövandet av ångerrätten ska alltså proportioneras. Det innebär att även t.ex. ansökningsavgifter och provision eller en värdering i samband med ingåendet av ett försäkringsavtal bara ersätts enligt det andelstal som har kunnat beräknas i det aktuella fallet. Det nu sagda gäller dock bara för sådana delmoment som ingår i tjänsten. Om t.ex. en värdering i stället bör ses som en självständig tjänst, får även frågan om ersättning för denna avgöras separat.

För vissa finansiella tjänster kan det vara mer naturligt att låta andelsbestämningen bero av antalet utförda deltjänster snarare än hur lång tid av den tilltänkta avtalstiden som förflutit när ångerrätten utövas. Så kan vara fallet vid tjänster rörande en eller flera specifika transaktioner, t.ex. särskilt angivna uppdrag om betalningsförmedling eller överföring. I dessa fall kan priset ofta utan större svårighet fördelas på de enskilda transaktionerna och näringsidkaren får då tillgodoräkna sig ersättning för den eller de transaktioner som har utförts innan ångerrätten utövas. Eventuella kostnader och avgifter som kan hänföras till ingåendet av avtalet, såsom en ansökningsavgift, får proportioneras. Om alla de transaktioner som avtalet avser har fullgjorts, föreligger ingen ångerrätt över huvud taget (se 2 § andra stycket och prop. 2004/05:13 s. 70 f.).

1. Denna lag träder i kraft den 1 mars 2012.
2. I fråga om avtal som har ingåtts före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

Enligt *punkten 1* träder de nya bestämmelserna i kraft den 1 mars 2012.

Enligt *punkten 2* tillämpas, i enlighet med allmänna principer inom kontraktsrätten, äldre bestämmelser på avtal som har ingåtts före ikraftträdandet.

9.3 Förslaget till lag om ändring i konsumentkreditlagen (2010:1846)

Handräckning för återtagande av vara, m.m.

43 § Kreditgivaren får hos Kronofogdemyndigheten söka handräckning för att återta varan under förutsättning att *det rörande kreditköpet i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för köparen har dokumenterats* uppgifter om *förbehållet* om återtaganderätt, kontantpriset, kreditbeloppet, kreditavtalets löptid, kreditfordran och *tidpunkterna* för betalning. *Dokumentet ska ha undertecknats av köparen eller signerats av denne med en sådan avancerad elektronisk signatur som avses i 2 § lagen (2000:832) om kvalificerade elektroniska signaturer.*

En ansökan om handräckning ska göras skriftligen. Det ska anges i ansökan hur stor del av kreditfordran som är obetald. Om kreditgivaren gör anspråk på dröjsmålsränta, ska det också uppges i ansökan vad kreditgivaren fordrar i den delen. En styrkt kopia av *det dokument* som anges i första stycket ska fogas till ansökan.

Paragrafen reglerar kreditgivarens möjlighet att söka handräckning enligt det förenklade förfarande som lagen erbjuder för att återta en vara som har sålts med återtagandeförbehåll. Den ändras i syfte att möjliggöra en elektronisk dokumentation. Uppgiftsskyldigheten anpassas också till vad som gäller i samband med ingåendet av ett konsumentkreditavtal. Övervägandena finns i avsnitt 4.

I *första stycket* anges de grundläggande formella förutsättningarna för att möjligheten till handräckning ska stå öppen för kreditgivaren. För detta krävs att vissa särskilt angivna uppgifter rörande kreditköpet, bl.a. förbehållet om återtaganderätt, har dokumenterats i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för köparen. Med handling avses ett pappersdokument. Innebörden av ”läsbar och varaktig form som är tillgänglig för köparen” är densamma här som i 8 och 14 §§ samt i 2 kap. 7 § distans- och hemförsäljningslagen (2005:59) och omfattar bl.a. information lagrad på en CD-romskiva, i ett e-postmeddelande eller på en hemsida på Internet, förutsatt att informationen med säkerhet bevaras i ursprungligt skick och i det enskilda fallet är tillgänglig för köparen så länge den är relevant. För en närmare kommentar hänvisas till förarbetena till de nyss nämnda bestämmelserna (se prop. 2009/10:242 s. 97 och prop. 2004/05:13 s. 44 f. och 135).

I uppräknningen av nödvändiga uppgifter görs den ändringen att kreditkostnaden utgår. Därmed uppnås en anpassning till de informationskrav

som uppställs i samband med kreditavtalets ingående (se 14 §). Kreditkostnaden framgår också indirekt av de uppgifter som lämnas, eftersom den erhålls om man från kreditfordran drar av kreditbeloppet (jfr definitionerna i 2 §).

Vidare görs den ändringen att dokumentet ska ha undertecknats av köparen eller signerats av denne med en sådan avancerad elektronisk signatur som avses i 2 § lagen (2000:832) om kvalificerade elektroniska signaturer. En avancerad elektronisk signatur ska vara knuten uteslutande till en undertecknare och göra det möjligt att identifiera denne. Den ska vara skapad med hjälpmedel som endast undertecknaren kontrollerar och den ska vara knuten till andra elektroniska data på ett sådant sätt att förvanskningar av dessa data kan upptäckas (jfr definitionen i 2 § i den nyss angivna lagen). För en närmare kommentar till begreppet hänvisas till prop. 1999/00:117 s. 70.

Ändringen i *andra stycket* görs som en konsekvens av ändringen i första stycket och innebär att kreditgivaren till sin ansökan om handräckning ska bifoga en styrkt kopia av det dokument som avses i första stycket. Har dokumentationen rörande kreditköpet upprättats i elektronisk form när en ansökan om handräckning ska ges in i pappersform, kan kreditgivaren till ansökningen foga en utskrift av dokumentationen på vilken det intygas att kopian överensstämmer med det elektroniska originalet och signaturen.

Ikraftträdandebestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2012.

Ändringarna träder i kraft den 1 mars 2012. Handlingar rörande kreditköp som upprättats i enlighet med äldre rätt uppfyller också de nya formkraven i 43 §. Någon övergångsbestämmelse har alltså inte ansetts vara motiverad. Övervägandena finns i avsnitt 7.

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2002/65/EG

av den 23 september 2002

om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter och om ändring av rådets direktiv 90/619/EEG samt direktiven 97/7/EG och 98/27/EG

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR
ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 47.2 samt artiklarna 55 och 95 i detta,

med beaktande av kommissionens förslag ⁽¹⁾,

med beaktande av Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽²⁾,

i enlighet med förfarandet i artikel 251 i fördraget ⁽³⁾, och

av följande skäl:

- (1) Åtgärder bör vidtas för att inom ramen för förverkligandet av den inre marknads mål gradvis befästa denna marknad. Dessa åtgärder bör även bidra till en hög konsumentskyddsnivå, i enlighet med artiklarna 95 och 153 i fördraget.
- (2) Såväl för konsumenter som för leverantörer av finansiella tjänster kommer distansförsäljning av finansiella tjänster att utgöra ett av de främsta konkreta resultaten av den inre marknads fullbordan.
- (3) Inom ramen för den inre marknaden ligger det i konsumenternas intresse att utan åtskillnad kunna få tillgång till ett så stort utbud som möjligt av de finansiella tjänster som är tillgängliga i gemenskapen, så att de kan välja dem som bäst passar deras behov. För att säkerställa konsumenternas väsentliga rätt till valfrihet krävs en hög konsumentskyddsnivå, så att konsumenternas förtroende för distansförsäljning ökar.
- (4) För att den inre marknaden skall fungera väl, är det viktigt att konsumenterna kan förhandla fram och ingå avtal med en leverantör som är etablerad i andra medlemsstater, oavsett om leverantören även är etablerad i den medlemsstat där konsumenten är bosatt eller inte.
- (5) Finansiella tjänster är till följd av deras immateriella karaktär särskilt lämpade för distansförsäljning. Inrättandet av en rättslig ram för distansförsäljning av

finansiella tjänster bör därför öka konsumenternas förtroende för användning av ny teknik för distansförsäljning av finansiella tjänster, till exempel elektronisk handel.

- (6) Detta direktiv bör tillämpas i enlighet med fördraget och sekundärrätten, inklusive direktiv 2000/31/EG ⁽⁴⁾ om elektronisk handel, vilket endast är tillämpligt på de transaktioner som omfattas av det direktivet.
- (7) Syftet med detta direktiv är att uppnå ovannämnda mål utan att det påverkar tillämpningen av den gemenskapslagstiftning eller nationella lagstiftning som reglerar friheten att tillhandahålla tjänster eller i förekommande fall medlemsstatens kontroll och/eller medlemsstaternas system för auktorisation eller tillsyn om detta är förenligt med gemenskapslagstiftningen.
- (8) Detta direktiv, och i synnerhet de bestämmelser som rör information om klausuler i avtalet om vilken lag som skall tillämpas på avtalet och/eller vilken domstol som är behörig, påverkar inte tillämpningen på distansförsäljning av finansiella tjänster av rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttsens område ⁽⁵⁾ eller 1980 års Romkonvention om tillämplig lag för avtalsförpliktelser.
- (9) För att uppnå målen i handlingsplanen för finansiella tjänster krävs det en ännu högre nivå av konsumentskyddet inom vissa områden. Detta innebär större konvergens, bland annat beträffande icke harmoniserade kollektiva investeringsfonder, uppföranderegler för investeringstjänster och konsumentkrediter. I avvaktan på att en sådan konvergens uppnås bör konsumentskyddet vidmakthållas på en hög nivå.
- (10) I Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG av den 20 maj 1997 om konsumentskydd vid distansavtal ⁽⁶⁾ fastställs de viktigaste bestämmelserna för sådana distansavtal om varor eller tjänster som ingås mellan en leverantör och en konsument. Finansiella tjänster omfattas emellertid inte av ovannämnda direktiv.

⁽¹⁾ EGT C 385, 11.12.1998, s. 10 och EGT C 177 E, 27.6.2000, s. 21.

⁽²⁾ EGT C 169, 16.6.1999, s. 43.

⁽³⁾ Europaparlamentets yttrande av den 5 maj 1999 (EGT C 279, 1.10.1999, s. 207), rådets gemensamma ståndpunkt av den 19 december 2001 (EGT C 58 E, 5.3.2002, s. 32) och Europaparlamentets beslut av den 14 maj 2002 (ännu ej offentliggjort i EGT). Rådets beslut av den 26 juni 2002 (ännu ej offentliggjort i EGT).

⁽⁴⁾ EGT L 178, 17.7.2000, s. 1.

⁽⁵⁾ EGT L 12, 16.1.2001, s. 1.

⁽⁶⁾ EGT L 144, 4.6.1997, s. 19.

- (11) Inom ramen för sin undersökning för att fastställa behovet av särskilda åtgärder på området för finansiella tjänster uppmanade kommissionen samtliga berörda parter att framföra sina synpunkter, särskilt i samband med utarbetandet av grönboken "Finansiella tjänster: att tillgodose konsumenternas förväntningar". De samråd som ägde rum i detta sammanhang visade att konsumentskyddet behöver stärkas på detta område. Kommissionen har därför beslutat att lägga fram ett särskilt förslag om distansförsäljning av finansiella tjänster.
- (12) Om medlemsstaterna antar motstridiga eller olika bestämmelser om konsumentskydd vid distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter skulle detta inverka negativt på den inre marknadens funktion och på konkurrensen mellan företagen på denna marknad. Det är därför nödvändigt att på detta område införa gemensamma regler på gemenskapsnivå, som inte innebär någon minskning av det allmänna konsumentskyddet i medlemsstaterna.
- (13) En hög konsumentskyddsnivå bör säkerställas genom detta direktiv i syfte att säkerställa fri rörlighet för finansiella tjänster. Medlemsstaterna bör inte kunna besluta om andra bestämmelser än dem som fastställs i detta direktiv på de områden som harmoniseras i direktivet, om det inte särskilt anges i detta.
- (14) Detta direktiv omfattar alla finansiella tjänster som kan tillhandahållas på distans. Vissa finansiella tjänster regleras emellertid av särskilda bestämmelser i gemenskapslagstiftningen. Dessa särskilda bestämmelser fortsätter att vara tillämpliga på sådana finansiella tjänster. Det är dock lämpligt att fastställa principer för distansförsäljning av sådana tjänster.
- (15) De avtal som förhandlas fram på distans innebär att olika sorters teknik för distanskommunikation används inom ramen för ett system för försäljning eller tillhandahållande av tjänster där leverantören och konsumenten inte är närvarande samtidigt. Den ständiga utvecklingen av denna teknik gör det nödvändigt att fastställa vilka principer som skall gälla och då även för sådan teknik som ännu bara används i begränsad omfattning. Distansavtal är därför sådana avtal där anbud, förhandling och ingående sker på distans.
- (16) Ett och samma avtal som omfattar flera på varandra följande transaktioner eller separata transaktioner av samma slag fördelade över tiden kan ha olika rättslig innebörd i de olika medlemsstaterna. Det är emellertid viktigt att direktivet tillämpas på samma sätt i samtliga medlemsstater. Detta direktiv bör därför anses tillämpligt på den första i en rad på varandra följande transaktioner eller separata transaktioner av samma slag fördelade över tiden och kan anses utgöra en helhet, oberoende av om denna transaktion eller denna rad av transaktioner är föremål för ett enda avtal eller för flera på varandra följande avtal.
- (17) Med ett "inledande avtal om tjänster" avses till exempel att öppna ett bankkonto, skaffa ett kreditkort, ingå ett avtal om förvaltning av värdepapper, medan en "transaktion" avser till exempel insättning eller uttag från bankkontot, betalningar med kreditkort eller transaktioner inom ramen för avtalet om förvaltning av värdepapper. Tillägg av nya delar till ett inledande avtal om tjänster, till exempel en möjlighet att använda ett elektroniskt betalningsinstrument tillsammans med det egna befintliga bankkontot utgör inte en "transaktion" utan ytterligare ett avtal på vilket detta direktiv är tillämpligt. Teckning av nya andelar i samma fond för kollektiva investeringar betraktas som en transaktion av "på varandra följande transaktioner av samma slag".
- (18) Genom att direktivet hänvisar till ett system för tillhandahållande av tjänster som organiseras av leverantörer av finansiella tjänster, undantas därför från dess tillämpningsområde sådana tjänster som endast tillhandahålls tillfälligt utanför affärsstrukturer som inrättats för att ingå distansavtal.
- (19) Leverantören är den person som tillhandahåller tjänster på distans. Detta direktiv bör emellertid också tillämpas då en mellanhand medverkar i något led i försäljningen. Det sätt på vilket denna medverkan sker och omfattningen av densamma talar för att relevanta bestämmelser i detta direktiv bör tillämpas på mellanhanden, oberoende av dennes juridiska ställning.
- (20) Som "varaktiga medier" räknas bland annat disketter, CD-rom, DVD och den hårddisk i konsumentens dator på vilken elektronisk post lagras, men inte webbplatser på Internet, utom de som uppfyller de kriterier som ingår i definitionen av ett varaktigt medium.
- (21) Användningen av teknik för distanskommunikation bör inte leda till att kundens information begränsas på ett obefogat sätt. För att säkerställa öppenhet fastställs i detta direktiv krav för att uppnå en lämplig nivå för den information som skall ges till konsumenten, såväl före avtalets ingående som därefter. Innan ett avtal ingås bör konsumenten få nödvändig information för att på ett godtagbart sätt kunna bedöma den finansiella tjänsten och därmed kunna göra ett välgrundat val. Leverantören bör uttryckligen ange hur länge hans erbjudande gäller.
- (22) Den information som räknas upp i detta direktiv omfattar allmän information, som gäller för alla typer av finansiella tjänster. Kraven på annan information om en viss tjänst, till exempel en försäkrings omfattning, specificeras inte endast i detta direktiv. Denna typ av information bör i förekommande fall ges i enlighet med tillämplig gemenskapslagstiftning eller nationell lagstiftning som antagits i överensstämmelse med gemenskapsrätten.

- (23) För att säkerställa ett så gott konsumentskydd som möjligt är det viktigt att konsumenten är tillräckligt informerad om bestämmelserna i detta direktiv och om eventuella uppförandekoder på detta område. Konsumenten bör även ha en ångerrätt.
- (24) När ångerrätt inte gäller på grund av att konsumenten uttryckligen begärt att ett avtal skall fullgöras, bör leverantören informera konsumenten om detta.
- (25) Konsumenten bör skyddas mot icke beställda tjänster. Konsumenten bör vara befriad från alla skyldigheter i fråga om icke beställda tjänster och frånvaro av svar bör inte tolkas som samtycke från konsumentens sida. Denna regel bör dock inte utgöra något hinder för tyst förlängning av avtal som vederbörligen ingåtts mellan parterna, när detta medges enligt medlemsstaternas lagstiftning.
- (26) Medlemsstaterna bör vidta lämpliga åtgärder för att effektivt skydda de konsumenter som inte vill bli kontaktade med hjälp av viss kommunikationsteknik eller vid vissa tider. Detta direktiv bör inte påverka tillämpningen av de särskilda garantier som gemenskapslagstiftningen ger konsumenten i fråga om skydd för privatlivet och för personuppgifter.
- (27) För att skydda konsumenterna bör det i medlemsstaterna finnas lämpliga och effektiva förfaranden för klagomål och domstolsprövning för att lösa eventuella tvister mellan leverantörer och konsumenter, och i förekommande fall bör befintliga förfaranden användas.
- (28) Medlemsstaterna bör även uppmuntra de offentliga eller privata organ som har inrättats för att reglera tvister utanför domstol att samarbeta för att lösa gränsöverskridande tvister. Ett sådant samarbete skulle bland annat kunna innebära att konsumenten ges möjlighet att vända sig till organ som inte är domstolar i den medlemsstat där denne är bosatt för att framföra klagomål mot leverantörer som är etablerade i andra medlemsstater. Inrättandet av Nätverket för klagomål mot finansiella tjänster (FIN-NET) innebär ökad hjälp till konsumenterna när de använder gränsöverskridande tjänster.
- (29) Detta direktiv påverkar inte medlemsstaternas rätt att, i enlighet med gemenskapslagstiftningen, utvidga det skydd som direktivet ger till att även omfatta icke vinstdrivande organisationer och sådana personer som använder sig av finansiella tjänster i syfte att bli företagare.
- (30) Detta direktiv bör även omfatta fall där den nationella lagstiftningen beaktar möjligheten att en konsument gör ett bindande avtalsmässigt uttalande.
- (31) Bestämmelserna i detta direktiv om leverantörens val av språk bör inte påverka de bestämmelser i den nationella lagstiftningen om val av språk som fastställts i överensstämmelse med gemenskapslagstiftningen.
- (32) Gemenskapen och medlemsstaterna har gjort åtaganden inom ramen för Allmänna tjänstehandelsavtalet (GATS) om möjligheten för europeiska konsumenter att köpa bank- och investeringstjänster utomlands. Enligt GATS får medlemsstaterna besluta om åtgärder av försiktighets skull, vilket även inbegriper åtgärder till skydd för investerare, insättare, försäkringstagare och de personer som har rätt till en finansiell tjänst från en leverantör. Sådana åtgärder får dock inte innebära att restriktioner som går längre än vad som är motiverat för att skydda konsumenterna införs.
- (33) Inför antagandet av detta direktiv bör anpassning ske av tillämpningsområdet för direktiv 97/7/EG och Europaparlamentets och rådets direktiv 98/27/EG av den 19 maj 1998 om förbudsföreläggande för att skydda konsumenternas intressen⁽¹⁾ samt tillämpningsområdet för perioden för upphävande enligt rådets direktiv 90/619/EEG av den 8 november 1990 om samordning av lagar och andra författningar om direkt livförsäkring, och med bestämmelser avsedda att göra det lättare att effektivt utnyttja friheten att tillhandahålla tjänster⁽²⁾.
- (34) Eftersom målet för detta direktiv, nämligen fastställandet av gemensamma regler i fråga om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och de därför bättre kan uppnås på gemenskapsnivå, kan gemenskapen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Syfte och tillämpningsområde

1. Syftet med detta direktiv är en tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter.
2. Vid sådana avtal om finansiella tjänster som omfattar ett inledande avtal om tjänster som följs av på varandra följande transaktioner eller en rad separata transaktioner av samma slag fördelade över tiden, skall bestämmelserna i detta direktiv endast tillämpas på det inledande avtalet.

⁽¹⁾ EGT L 166, 11.6.1998, s. 51. Direktivet senast ändrat genom direktiv 2000/31/EG (EGT L 178, 17.7.2000, s. 1).

⁽²⁾ EGT L 330, 29.11.1990, s. 50. Direktivet senast ändrat genom direktiv 92/96/EEG (EGT L 360, 9.12.1992, s. 1).

Om det inte finns något inledande avtal om tjänster, men de på varandra följande transaktionerna eller separata transaktionerna av samma slag fördelade över tiden utförs mellan samma avtalslutande parter, skall artiklarna 3 och 4 endast tillämpas när den första transaktionen utförs. Om det under mer än ett år inte utförs någon transaktion av samma slag skall emellertid nästa transaktion anses vara den första i en ny rad av transaktioner och följaktligen skall artiklarna 3 och 4 gälla.

Artikel 2

Definitioner

I detta direktiv avses med

- a) *distansavtal*: alla avtal om finansiella tjänster som ingås mellan en leverantör och en konsument inom ramen för ett system för distansförsäljning eller tillhandahållande av tjänster på distans organiserat av leverantören, som för detta avtal uteslutande använder en eller flera tekniker för distanskommunikation fram till och med den tidpunkt då avtalet ingås.
- b) *finansiell tjänst*: alla banktjänster samt tjänster som avser krediter, försäkringar, privata individuella pensioner, investeringar eller betalningar.
- c) *leverantör*: varje privat eller offentlig fysisk eller juridisk person som, inom ramen för sin närings- eller yrkesverksamhet, i egenskap av avtalspart tillhandahåller tjänster som är föremål för distansavtal.
- d) *konsument*: varje fysisk person som ingår distansavtal för ändamål som inte omfattas av hans närings- eller yrkesverksamhet.
- e) *teknik för distanskommunikation*: varje teknik som, utan att leverantören och konsumenten är fysiskt närvarande samtidigt, kan användas för distansförsäljning av en tjänst mellan dessa parter.
- f) *varaktigt medium*: varje medel som gör det möjligt för konsumenten att bevara information, som riktas till denne personligen, på ett sätt som är tillgängligt för användning i framtiden under en tid som är lämplig med hänsyn till vad som är avsikten med informationen och som tillåter oförändrad återgivning av den bevarade informationen.
- g) *operatör eller leverantör av teknik för distanskommunikation*: varje offentligrättslig eller privaträttslig fysisk eller juridisk person, vars närings- eller yrkesverksamhet inbegriper att tillhandahålla leverantörer en eller flera tekniker för distanskommunikation.

Artikel 3

Information till konsumenten innan distansavtal ingås

1. I rimlig tid innan konsumenten blir bunden av ett distansavtal eller ett anbud skall denne ges följande information om

1. leverantören:

- a) Leverantörens identitet och huvudsakliga verksamhet, den geografiska adress där leverantören är etablerad och alla andra geografiska adresser som är relevanta för kundens kontakter med leverantören.
- b) Identiteten på den som företräder leverantören i den medlemsstat där konsumenten är bosatt och den geografiska adress som är relevant för kundens kontakter med företrädaren, om det finns någon företrädare.
- c) Om konsumenten har affärsmässiga kontakter med någon annan yrkesutövare än leverantören, dennes identitet, i vilken egenskap denna yrkesutövare handlar gentemot konsumenten och den geografiska adress som är relevant för kundens kontakter med denna person.
- d) Om leverantören är registrerad i ett handelsregister eller liknande offentligt register, uppgift om vilket handelsregister denne är registrerad i samt registreringsnummer eller motsvarande identifieringsuppgifter i detta register.
- e) Om leverantörens verksamhet kräver tillstånd, uppgifter om den berörda tillsynsmyndigheten.

2. den finansiella tjänsten:

- a) En beskrivning av den finansiella tjänstens huvudsakliga egenskaper.
- b) Det totalpris som konsumenten skall betala till leverantören för den finansiella tjänsten, med uppgift om alla arvoden, avgifter och kostnader samt alla skatter och avgifter som betalas genom leverantören, eller, om ett exakt pris inte kan anges, grunden för beräkningen av priset vilket gör det möjligt för konsumenten att kontrollera detta.
- c) I förekommande fall, upplysning om att den finansiella tjänsten gäller instrument som medför särskilda risker beroende på deras särdrag eller de transaktioner som skall utföras eller vilkas pris beror på sådana svängningar på finansmarknaden som leverantören inte kan påverka och om att tidigare fullgöranden inte är indikatorer för framtida fullgöranden.
- d) Uppgifter om förekomsten av eventuella andra skatter och avgifter och/eller kostnader som varken betalas genom leverantören eller påförs av denne.
- e) Eventuella begränsningar av den tid under vilken informationen är giltig.
- f) Sättet för betalning och för fullgörande.
- g) Alla särskilda extra kostnader som konsumenten kan bli tvungen att betala vid användning av tekniken för distanskommunikation, om sådana extra kostnader tas ut.

3. distansavtalet:

- a) Förekomsten eller frånvaron av ångerrätt i enlighet med artikel 6 och, för det fall ångerrätt föreligger, dess varaktighet och villkoren för dess utövande, inklusive uppgift om det belopp konsumenten kan bli skyldig att betala på grundval av artikel 7.1 samt vad som kan bli följderna av att inte utöva denna rättighet.

- b) Distansavtalets kortaste löptid, vid avtal om fortlöpande eller periodiskt återkommande finansiella tjänster.
- c) Information om den rätt parterna kan ha enligt avtalsvillkoren att säga upp distansavtalet i förväg eller ensidigt samt om eventuella påföljder enligt avtalet i dessa fall.
- d) Praktiska anvisningar för utövande av ångerrätten med angivande av bland annat den adress till vilken meddelandet om att konsumenten avser att utöva sin ångerrätt skall sändas.
- e) Den medlemsstat eller de medlemsstater vars lagstiftning ligger till grund för de kontakter som leverantören tar med konsumenten innan distansavtalet ingås.
- f) Eventuella klausuler i avtalet om vilken lag som skall tillämpas på distansavtalet och/eller vilken domstol som är behörig.
- g) På vilket eller vilka språk avtalsvillkoren och den förhandsinformation som anges i denna artikel tillhandahålls samt även på vilket eller vilka språk leverantören, med konsumentens medgivande, åtar sig att kommunicera under avtalets löptid.

4. prövning:

- a) Huruvida det finns tillgång till en mekanism för klagomål och prövning utanför domstol för den konsument som är part i distansavtalet och hur konsumenten i så fall skall gå till väga.
- b) Uppgift om att det finns garantifonder eller andra ersättningsystem som inte omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv 94/19/EG av den 30 maj 1994 om system för garanti av insättningar⁽¹⁾ och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/9/EG av den 3 mars 1997 om system för ersättning till investerare⁽²⁾.

2. Den information som avses i punkt 1, vars kommersiella syfte tydligt skall framgå, skall ges tydligt och begripligt på ett sätt som är anpassat till den teknik för distanskommunikation som används, med vederbörlig hänsyn till i synnerhet principerna om redlighet i affärstransaktioner och om skydd av dem som enligt medlemsstatens lagstiftning inte kan ge sitt medgivande, t.ex. underåriga.

3. För taltelefonikommunikationer gäller följande:

- a) Leverantörens identitet och det kommersiella syftet med den telefonkontakt som leverantören har tagit initiativet till skall anges klart i början av alla samtal med konsumenten.
- b) Om konsumenten uttryckligen medger det behöver endast följande uppgifter lämnas:
- Identiteten på den person som är i kontakt med konsumenten och dennes anknytning till leverantören.
 - En beskrivning av den finansiella tjänstens viktigaste egenskaper.
 - Det totalpris som konsumenten skall betala till leverantören för den finansiella tjänsten, inklusive alla skatter och avgifter som betalas genom leverantören, eller, om ett exakt pris inte kan anges, grunden för beräkningen

av priset vilket gör det möjligt för konsumenten att kontrollera detta.

- Uppgifter om förekomsten av eventuella andra skatter och avgifter och/eller kostnader som varken betalas genom leverantören eller påförs av denne.
- Förekomsten eller frånvaron av ångerrätt i enlighet med artikel 6 och, för det fall ångerrätt föreligger, dess varaktighet och villkoren för dess utövande, inklusive uppgift om det belopp konsumenten kan bli skyldig att betala på grundval av artikel 7.1.

Leverantören skall informera konsumenten om att annan information finns tillgänglig på begäran och om vad denna information avser. Leverantören skall under alla omständigheter lämna fullständig information när denne fullgör sina skyldigheter enligt artikel 5.

4. Den information om avtalsförpliktelser som skall överlämnas till konsumenten innan ett avtal undertecknas skall överensstämma med de avtalsförpliktelser som följer av den lag som antas vara tillämplig på distansavtalet om detta ingås.

Artikel 4

Ytterligare krav på information

1. Om det i gemenskapslagstiftningen finns bestämmelser om finansiella tjänster med ytterligare krav på förhandsinformation förutom dem som anges i artikel 3.1, skall dessa krav fortsätta att gälla.

2. I avvaktan på ytterligare harmonisering får medlemsstaterna behålla eller införa strängare bestämmelser om krav på förhandsinformation, om bestämmelserna är förenliga med gemenskapslagstiftningen.

3. Medlemsstaterna skall meddela kommissionen nationella bestämmelser om sådana krav på förhandsinformation som föreskrivs i punkterna 1 och 2 i denna artikel, om de går utöver de krav som anges i artikel 3.1. Kommissionen skall ta hänsyn till dessa nationella bestämmelser när den utarbetar den rapport som avses i artikel 20.2.

4. Kommissionen skall med alla lämpliga medel se till att information om de nationella bestämmelser som den underlämnas om görs tillgänglig för konsumenter och leverantörer, så att det skapas en hög grad av öppenhet.

Artikel 5

Överlämnande av avtalsvillkoren och förhandsinformationen

1. I rimlig tid innan konsumenten är bunden av ett distansavtal eller ett anbud skall leverantören till konsumenten överlämna samtliga avtalsvillkor och den information som avses i artikel 3.1 och artikel 4 i pappersform eller på annat varaktigt medium som är tillgängligt för konsumenten.

⁽¹⁾ EGT L 135, 31.5.1994, s. 5.

⁽²⁾ EGT L 84, 26.3.1997, s. 22.

2. Leverantören skall uppfylla sin skyldighet enligt punkt 1 omedelbart efter det att avtalet har ingåtts, om distansavtalet har ingåtts på konsumentens begäran med användning av en teknik för distanskommunikation som inte gör det möjligt att tillhandahålla avtalsvillkoren och informationen i enlighet med punkt 1.

3. Konsumenten har rätt att på begäran erhålla avtalsvillkoren i pappersform när som helst under den tid som avtalsförhållandet råder. Konsumenten har dessutom rätt att ändra den teknik för distanskommunikation som används, såvida inte detta är oförenligt med det distansavtal som ingåtts eller den tillhandahållna finansiella tjänstens beskaffenhet.

Artikel 6

Ångerrätt

1. Medlemsstaterna skall se till att konsumenten har en tidsfrist på 14 kalenderdagar under vilken denne kan utöva sin ångerrätt utan att det leder till någon påföljd och utan att konsumenten behöver ange några skäl. Tidsfristen skall emellertid förlängas till 30 kalenderdagar i distansavtal som rör livförsäkringar som omfattas av direktiv 90/619/EEG och transaktioner avseende privata individuella pensionsförsäkringar.

Tidsfristen för ångerrätten skall börja löpa

- den dag då distansavtalet ingås, med undantag av nämnda livförsäkringar, då tidsfristen börjar löpa vid den tidpunkt då konsumenten informeras om att distansavtalet har ingåtts, eller
- den dag då konsumenten erhåller avtalsvillkoren och informationen i enlighet med artikel 5.1 eller 5.2, om denna tidpunkt är senare än den tidpunkt som anges i första strecksatsen.

Medlemsstaterna får, utöver ångerrätten, föreskriva att distansavtal om investeringstjänster inte skall verkställas under den tidsfrist som föreskrivs i denna punkt.

2. Ångerrätten skall inte tillämpas på

- a) finansiella tjänster, vilkas pris beror på sådana svängningar på finansmarknaden som leverantören inte kan påverka och som kan inträffa under tidsfristen för ångerrätten, såsom tjänster med anknytning till
 - utländsk valuta,
 - penningmarknadsinstrument,
 - överlåtbara värdepapper,
 - andelar i fondföretag,
 - terminskontrakt, inbegripet motsvarande instrument med kontantavräkning,

- framtida räntesäkringsavtal,
- ränte-, valuta- och aktieswappar,
- köp- och säljoptioner avseende alla de instrument som anges i detta led, inbegripet motsvarande instrument med kontantavräkning; denna kategori inbegriper särskilt valuta- och ränteoptioner.

- b) rese- och bagageförsäkringar eller liknande kortfristiga försäkringar med kortare löptid än en månad,
- c) avtal som båda parter har fullgjort på konsumentens uttryckliga begäran, innan konsumenten har utövat sin ångerrätt.

3. Medlemsstaterna får föreskriva att ångerrätten inte skall tillämpas på

- a) krediter som huvudsakligen är avsedda för att förvärva eller behålla äganderätt till mark eller en befintlig eller planerad byggnad eller för att renovera eller förbättra en byggnad, eller
- b) krediter som säkras antingen genom inteckning i fast egendom eller en rättighet med anknytning till fast egendom, eller
- c) uttalanden som konsumenter gjort under medverkan av en offentlig tjänsteman, under förutsättning att den offentlige tjänstemannen bekräftar att konsumenten har garanterats de rättigheter som avses i artikel 5.1.

Denna punkt skall inte påverka den rätt till betänketid som de konsumenter har som är bosatta i de medlemsstater där denna rätt finns vid tidpunkten för antagandet av detta direktiv.

4. De medlemsstater som utnyttjar den möjlighet som anges i punkt 3 skall meddela kommissionen detta.

5. Kommissionen skall göra den information som medlemsstaterna meddelar tillgänglig för Europaparlamentet och rådet och se till att den också görs tillgänglig för de konsumenter och leverantörer som begär detta.

6. Om konsumenten utövar sin ångerrätt, skall denne, innan den gällande tidsfristen har löpt ut, meddela detta enligt de praktiska anvisningar som givits konsumenten i enlighet med artikel 3.1.3 d på ett sätt som gör att det kan styrkas i enlighet med den nationella lagstiftningen. Tidsfristen skall anses ha respekterats om meddelandet, på papper eller på annat för mottagaren tillgängligt varaktigt medium, avsänds innan tidsfristen löper ut.

7. Denna artikel är inte tillämplig på de kreditavtal som hävs i enlighet med artikel 6.4 i direktiv 97/7/EG eller artikel 7 i Europaparlamentets och rådets direktiv 94/47/EG av den 26 oktober 1994 om skydd för köparna vad avser vissa aspekter i avtal om nyttjanderätten till fast egendom på tidsdelningsbasis⁽¹⁾.

⁽¹⁾ EGT L 280, 29.10.1994, s. 83.

Om det till ett distansavtal om en viss finansiell tjänst har fogats ett annat distansavtal om tjänster som tillhandahålls av leverantören eller av en tredje man på grundval av en överenskommelse mellan tredje man och leverantören, skall detta tilläggsavtal hävas utan påföljd, om konsumenten utövar sin ångerrätt i enlighet med artikel 6.1.

8. Denna artikel skall inte påverka tillämpningen av medlemsstaternas lagar och andra författningar om hävning eller uppsägning eller icke-verkställbarhet av ett distansavtal eller konsumentens rätt att fullgöra sina avtalsförpliktelser före den tid som fastställs i distansavtalet. Detta skall gälla oberoende av villkoren för och de rättsliga följderna av att distansavtalet avslutas.

Artikel 7

Betalning för den tjänst som tillhandahållits innan ångerrätten utövas

1. Om konsumenten utövar sin ångerrätt i enlighet med artikel 6.1, kan konsumenten endast åläggas att så snart som möjligt betala för den tjänst som leverantören i enlighet med distansavtalet faktiskt har tillhandahållit. Fullgörandet av avtalet får inte påbörjas förrän konsumenten har gett sitt samtycke. Det belopp som skall betalas får inte

— överstiga ett belopp som står i proportion till omfattningen av den redan tillhandahållna tjänsten, jämförd med samtliga prestationer som föreskrivs i avtalet,

— i något fall vara så stort att det kan tolkas som en påföljd.

2. Medlemsstaterna får föreskriva att konsumenten inte är skyldig att utge någon ersättning när ett försäkringsavtal hävs.

3. Leverantören får inte kräva att konsumenten skall betala något belopp på grundval av punkt 1, om han inte kan styrka att konsumenten i vederbörlig ordning har underrättats om det belopp som skall betalas i enlighet med artikel 3.1.3 a. Leverantören får emellertid inte kräva denna betalning om leverantören utan föregående begäran från konsumentens sida har påbörjat fullgörandet av avtalet innan den tidsfrist för ångerrätten som anges i artikel 6.1 har löpt ut.

4. Leverantören skall så snart som möjligt och senast inom 30 kalenderdagar till konsumenten betala tillbaka alla belopp som leverantören erhållit från konsumenten i enlighet med distansavtalet, med undantag för det belopp som avses i punkt 1. Denna tidsfrist skall börja löpa den dag då leverantören erhåller meddelandet om att konsumenten utövar sin ångerrätt.

5. Konsumenten skall så snart som möjligt och senast inom 30 kalenderdagar till leverantören skicka tillbaka de belopp och/eller den egendom som konsumenten har erhållit från leverantören. Denna tidsfrist skall börja löpa den dag som konsumenten skickar meddelandet om att denne utövar sin ångerrätt.

Artikel 8

Betalning med kort

Medlemsstaterna skall se till att det finns lämpliga bestämmelser, så att konsumenten

— kan begära annullering av en betalning om konsumentens betalkort har använts på ett bedrägligt sätt inom ramen för distansavtal,

— i händelse av sådan bedräglig användning kan gottskrivas eller återfå de utbetalda beloppen.

Artikel 9

Icke beställda tjänster

Utan att det påverkar tillämpningen av medlemsstaternas bestämmelser om tyst förlängning av distansavtal, när sådana bestämmelser tillåter tyst förlängning, skall medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att

— förbjuda att finansiella tjänster tillhandahålls en konsument utan föregående begäran från konsumentens sida, om detta tillhandahållande innefattar en begäran om omedelbar eller senare betalning,

— befria konsumenten från alla skyldigheter i händelse av ett tillhandahållande som inte har beställts, varvid frånvaron av svar inte skall anses utgöra samtycke.

Artikel 10

Icke begärd kommunikation

1. För att en leverantör skall få använda sig av följande tekniker för distanskommunikation måste konsumenten ge sitt samtycke på förhand:

a) Automatiska uppringningssystem utan mänsklig medverkan (uppringningsautomat).

b) Telefax.

2. Medlemsstaterna skall se till att annan teknik för distanskommunikation än den som avses i punkt 1, vilken möjliggör individuell kommunikation, endast får användas

a) om de berörda konsumenterna har lämnat sitt samtycke, eller

b) om konsumenten inte uttryckligen har motsatt sig detta.

3. De åtgärder som avses i punkterna 1 och 2 får inte medföra några kostnader för konsumenterna.

Artikel 11

Påföljder

Medlemsstaterna skall föreskriva lämpliga påföljder för leverantören då denne inte följer sådana nationella bestämmelser som har antagits i enlighet med detta direktiv.

Medlemsstaterna får i detta syfte särskilt föreskriva att konsumenterna kostnadsfritt och utan påföljd kan säga upp avtalet när som helst.

Dessa påföljder skall vara effektiva, proportionella och avskräckande.

Artikel 12

Direktivbestämmelsernas tvingande karaktär

1. Konsumenterna kan inte avstå från de rättigheter som de ges genom detta direktiv.
2. Medlemsstaterna skall vidta nödvändiga åtgärder för att se till att konsumenten inte berövas det skydd som han eller hon ges genom detta direktiv genom att lagen i ett tredje land väljs som tillämplig lag på avtalet, om avtalet har nära anknytning till en eller flera medlemsstaters territorium.

Artikel 13

Prövning i domstol eller i administrativ ordning

1. Medlemsstaterna skall se till att det finns lämpliga och effektiva medel för att säkerställa efterlevnaden av detta direktiv till konsumentens bästa.
2. De medel som avses i punkt 1 skall omfatta bestämmelser varigenom ett eller flera av följande organ, som bestäms i nationell lagstiftning, får väcka talan enligt nationell lagstiftning vid domstolar eller behöriga administrativa organ för att säkerställa att de nationella bestämmelserna för genomförandet av detta direktiv tillämpas:
 - a) Offentliga organ eller deras företrädare.
 - b) Konsumentorganisationer som har ett berättigat intresse att skydda konsumenterna.
 - c) Yrkessammanslutningar som har ett berättigat intresse att få saken prövad.
3. Medlemsstaterna skall vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att operatörer och leverantörer av teknik för distanskommunikation upphör med sådana förfaranden som har förklarats strida mot detta direktiv, när så är möjligt för dessa operatörer eller leverantörer och på grundval av ett domstolsavgörande, administrativt beslut, eller beslut av en tillsynsmyndighet som har delgivits dem.

Artikel 14

Prövning utanför domstol

1. Medlemsstaterna skall verka för införandet och utvecklingen av lämpliga och effektiva klagomåls- och prövningsförfaranden utanför domstol varigenom tvister som rör konsumentfrågor avseende distansförsäljning av finansiella tjänster skall lösas.
2. Medlemsstaterna skall i synnerhet uppmuntra att de organ som är ansvariga för tvistlösning utanför domstol samarbetar för att lösa gränsöverskridande tvister som rör distansförsäljning av finansiella tjänster.

Artikel 15

Bevisbördan

Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 7.3, får medlemsstaterna föreskriva att bevisbördan kan läggas på leverantören när det gäller dennes skyldigheter att informera konsumenten samt konsumentens samtycke till avtalets ingående och, i förekommande fall, avtalets fullgörande.

Ett avtalsvillkor varigenom föreskrivs att konsumenten skall ha bevisbördan för att leverantören har iakttagit alla eller delar av de skyldigheter som leverantören har enligt detta direktiv skall betraktas som ett oskäligt avtalsvillkor i den mening som avses i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal⁽¹⁾.

Artikel 16

Övergångsbestämmelser

Medlemsstaterna får föreskriva nationella bestämmelser som överensstämmer med detta direktiv avseende leverantörer som är etablerade i en medlemsstat som ännu inte har införlivat detta direktiv och vars lagstiftning inte innehåller några förpliktelser som överensstämmer med dem som det föreskrivs om i detta direktiv.

Artikel 17

Direktiv 90/619/EEG

I artikel 15.1 i direktiv 90/619/EEG skall första stycket ersättas med följande text:

”1. Varje medlemsstat skall föreskriva att en försäkringstagare, som ingår ett individuellt livförsäkringsavtal, har rätt att säga upp avtalet inom 30 kalenderdagar från den dag han informeras om att avtalet ingåtts.”

Artikel 18

Direktiv 97/7/EG

Direktiv 97/7/EG ändras på följande sätt:

1. I artikel 3.1 skall den första strecksatsen ersättas med följande:

”— som avser en finansiell tjänst som omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/65/EG av den 23 september 2002 om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter och om ändring av rådets direktiv 90/619/EEG samt direktiven 97/7/EG och 98/27/EG (*).

(*) EGT L 271, 9.10.2002, s. 16.”

2. Bilaga II skall utgå.

(1) EGT L 95, 21.4.1993, s. 29.

Artikel 19

Direktiv 98/27/EG

I bilagan till direktiv 98/27/EG skall följande punkt läggas till:

"11. Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/65/EG av den 23 september 2002 om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter och om ändring av rådets direktiv 90/619/EEG samt direktiven 97/7/EG och 98/27/EG (*).

(*) EGT L 271, 9.10.2002, s. 16."

Artikel 20

Översyn

1. När detta direktiv har genomförts, skall kommissionen undersöka hur den inre marknaden för finansiella tjänster fungerar såvitt avser försäljning av dessa tjänster. Kommissionen skall sträva efter att analysera och beskriva de svårigheter som såväl konsumenter som leverantörer möter eller kan möta, särskilt sådana som beror på skillnader i nationella bestämmelser om information och ångerrätt.

2. Kommissionen skall senast den 9 april 2006 lägga fram en rapport för Europaparlamentet och rådet om de problem som såväl konsumenter som leverantörer möter vid köp eller försäljning av finansiella tjänster, tillsammans med eventuella förslag om ändring och/eller ytterligare harmonisering av bestämmelserna som rör information och ångerrätt i gemenskapslagstiftningen om finansiella tjänster och/eller bestämmelserna i artikel 3.

Artikel 21

Införlivande

1. Medlemsstaterna skall sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv före den 9 oktober 2004. De skall genast underrätta kommissionen om detta.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser skall de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen skall göras skall varje medlemsstat själv utfärda.

2. Medlemsstaterna skall till kommissionen överlämna texterna till de centrala bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv samt en jämförelsetabell över bestämmelserna i detta direktiv och de nationella bestämmelser som antagits.

Artikel 22

Ikraftträdande

Detta direktiv träder i kraft samma dag som det offentliggörs i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*.

Artikel 23

Adressater

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den 23 september 2002.

På Europaparlamentets vägnar

P. COX

Ordförande

På rådets vägnar

M. FISCHER BOEL

Ordförande

Sammanfattning av departementspromemorian Enklare avbetalningsköp (Ds 2011:11)

Prop. 2011/12:28
Bilaga 2

När en vara säljs på avbetalning har näringsidkaren möjlighet att förbehålla sig rätten att återta varan, om betalning uteblir. Återtagandet kan ske genom Kronofogdemyndighetens försorg på ett förenklat sätt, om en särskild handling med vissa uppgifter om kreditköpet upprättats och undertecknats av parterna. I promemorian föreslås att de uppgifter som krävs för att näringsidkaren ska kunna återta varan genom handräckning även ska kunna dokumenteras elektroniskt. Dokumentet ska i sådana fall signeras av köparen med en avancerad elektronisk signatur. Uppgiftsskyldigheten anpassas till de informationskrav som gäller i samband med ingåendet av ett konsumentkreditavtal. Förslaget innebär att det blir lättare för parterna att ingå avbetalningsköp på distans.

I promemorian föreslås också vissa anpassningar av reglerna i distans- och hemförsäljningslagen (2005:59) om avräkningen mellan näringsidkaren och konsumenten när den senare utnyttjar sin ångerrätt enligt lagen i förhållande till en finansiell tjänst. Det tydliggörs att ersättningen till näringsidkaren ska stå i proportion till omfattningen av den tillhandahållna tjänsten, jämförd med den fullständiga tjänsten enligt distansavtalet. Förslaget medför att en näringsidkare inte kan påräkna full ersättning för t.ex. en ansökningsavgift eller provision, trots att sådana kostnader normalt får anses vara hänförliga till tiden före utövandet av ångerrätten. Förslaget innebär att den svenska regleringen kommer att vara i linje med den som gäller i de flesta andra av EU:s medlemsstater.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 december 2011.

1 Förslag till lag om ändring i lagen (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl.

Härigenom föreskrivs att 11 och 12 §§ lagen (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Säljaren får hos *kronofogdemyndigheten* söka handräckning för *varans återtagande* under förutsättning att rörande avbetalningsköpet *har upprättats en av parterna underskriven handling, som innehåller förbehåll om återtaganderätt samt uppgift om kontantpriset, kreditbeloppet, kreditkostnaden, kredittiden, kreditfordringen och de tidpunkter när betalning skall erläggas.*

Ansökan om handräckning *skall* göras skriftligen. Den *skall* innehålla uppgift om hur stor del av kreditfordringen som *utestår* obetald. Om säljaren gör anspråk på dröjsmålsränta eller, i fall då avtalet innehåller förbehåll som avses i 6 § andra stycket, ersättning för reparation eller annan åtgärd beträffande varan, *skall i ansökningen också uppges* vad säljaren fordrar i den delen. *Vid ansökningen skall fogas styrkt avskrift av den handling som anges i 11 §.*

Utsökningsavgift *skall* förskotte-

*Föreslagen lydelse*11 §¹

Säljaren får hos *Kronofogdemyndigheten* söka handräckning för *att återta varan* under förutsättning att *det* rörande avbetalningsköpet *i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för köparen har dokumenterats uppgifter om förbehållet om återtaganderätt, kontantpriset, kreditbeloppet, kreditavtalets löptid, kreditfordringen och tidpunkterna för betalning. Dokumentet ska ha undertecknats av köparen eller signerats av denne med en sådan avancerad elektronisk signatur som avses i 2 § lagen (2000:832) om kvalificerade elektroniska signaturer.*

12 §²

Ansökan om handräckning *ska* göras skriftligen. Den *ska* innehålla uppgift om hur stor del av kreditfordringen som *är* obetald. Om säljaren gör anspråk på dröjsmålsränta eller, i fall då avtalet innehåller förbehåll som avses i 6 § andra stycket, ersättning för reparation eller annan åtgärd beträffande varan, *ska det också uppges i ansökan* vad säljaren fordrar i den delen. *Till ansökan ska fogas en styrkt kopia av det dokument som avses i 11 §.*

Utsökningsavgift *ska* förskotte-

¹ Senaste lydelse 1981:802.

² Senaste lydelse 2006:693.

ras av sökanden, om Kronofogde- myndigheten begär det. Betalas inte förskott inom förelagd tid, får handräckningen inställas.

ras av sökanden, om Kronofogde- myndigheten begär det. Betalas inte förskott inom förelagd tid, får handräckningen inställas.

Prop. 2011/12:28
Bilaga 3

I fråga om handräckning enligt denna lag tillämpas bestämmelserna om verkställighet i 16 kap. 11–12 a §§ utsökningsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 december 2011.

Härigenom föreskrivs³ att 3 kap. 2 och 11 §§ distans- och hemförsäljningslagen (2005:59) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

2 §

Bestämmelserna om ångerrätt i 7–12 §§ gäller inte distansavtal om

1. finansiell tjänst eller överlåtelse av finansiellt instrument och priset beror på sådana svängningar på finansmarknaden som näringsidkaren inte kan påverka och som kan inträffa under ångerfristen,

2. deltagande i emission eller annan likartad aktivitet och priset för den rättighet som aktiviteten avser efter teckningstidens utgång kommer att bero på sådana svängningar på finansmarknaden som sägs i punkten 1,

3. kredit som är förenad med panträtt i fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt eller som är förenad med motsvarande rätt i byggnad som inte hör till fastighet, eller

3. kredit som är förenad med panträtt i fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt *eller liknande rätt* eller som är förenad med motsvarande rätt i byggnad som inte hör till fastighet, eller

4. försäkring med en avtalad giltighetstid om en månad eller mindre.

Bestämmelserna om ångerrätt gäller inte heller om båda parter på konsumentens begäran har fullgjort sina förpliktelser enligt distansavtalet.

11 §

Näringsidkaren *får kräva att konsumenten betalar för den del av en finansiell tjänst som har tillhandahållits enligt distansavtalet. Näringsidkaren har också rätt till ersättning för skäliga kostnader för tjänsten för tiden före det att näringsidkaren tar emot konsumentens meddelande om att avtalet frånträds men inte för tiden därefter.*

Näringsidkaren *har rätt till ersättning för den tjänst som har tillhandahållits enligt distansavtalet innan ångerrätten utövas. Ersättningen får inte överstiga ett belopp som står i proportion till omfattningen av den tillhandahållna tjänsten, jämförd med den fullständiga tjänsten enligt avtalet.*

Näringsidkaren får inte kräva betalning enligt första stycket, om näringsidkaren

³ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/65/EG av den 23 september 2002 om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter och om ändring av rådets direktiv 90/619/EEG samt direktiven 97/7/EG och 98/27/EG (EGT L 271, 9.10.2002, s. 16, Celex 32002L0065).

1. har underlåtit att lämna information enligt 3 § första stycket 8 om vad konsumenten kan komma att få betala vid utövande av ångerrätten, eller Prop. 2011/12:28
Bilaga 3

2. utan begäran från konsumenten har påbörjat fullgörandet av avtalet innan ångerfristen har löpt ut.

1. Denna lag träder i kraft den 1 december 2011.

2. I fråga om avtal som har ingåtts före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

Härigenom föreskrivs att 43 § konsumentkreditlagen (2010:1846) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Kreditgivaren får hos Kronofogdemyndigheten söka handräckning för att återta varan under förutsättning att *parterna har upprättat och skrivit under en handling om kreditköpet. Handlingen ska innehålla ett förbehåll om återtaganderätt samt uppgifter om kontantpriset, kreditbeloppet, kreditkostnaden, kreditavtalets löptid, kreditfordran och tidpunkter för betalning.*

En ansökan om handräckning ska göras skriftligen. Det ska anges i ansökan hur stor del av kreditfordran som är obetald. Om kreditgivaren gör anspråk på dröjsmålsränta, ska det också uppges i ansökan vad kreditgivaren fordrar i den delen. En styrkt kopia av *den handling* som *anges* i första stycket ska fogas till ansökan.

Föreslagen lydelse

43 §

Kreditgivaren får hos Kronofogdemyndigheten söka handräckning för att återta varan under förutsättning att *det rörande kreditköpet i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för köparen har dokumenterats* uppgifter om *förbehållet* om återtaganderätt, kontantpriset, kreditbeloppet, kreditavtalets löptid, kreditfordran och *tidpunkterna* för betalning. *Dokumentet ska ha undertecknats av köparen eller signerats av denne med en sådan avancerad elektronisk signatur som avses i 2 § lagen (2000:832) om kvalificerade elektroniska signaturer.*

En ansökan om handräckning ska göras skriftligen. Det ska anges i ansökan hur stor del av kreditfordran som är obetald. Om kreditgivaren gör anspråk på dröjsmålsränta, ska det också uppges i ansökan vad kreditgivaren fordrar i den delen. En styrkt kopia av *det dokument* som *avses* i första stycket ska fogas till ansökan.

Denna lag träder i kraft den 1 december 2011.

Efter remiss har yttranden över departementspromemorian Enklare avbetalningsköp (Ds 2011:11) avgetts av Hovrätten för Nedre Norrland, Göteborgs tingsrätt, Uppsala tingsrätt, Marknadsdomstolen, Allmänna reklamationsnämnden, Finansinspektionen, Kommerskollegium, Konkurrensverket, Konsumentverket, Kronofogdemyndigheten, Kommunikationsmyndigheten PTS, Riksarkivet, Tillväxtverket, Regelrådet, E-delegationen, E-legitimationsnämnden, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet, Sveriges advokatsamfund, Svenska Bankföreningen, Sparbankernas Riksförbund, Svensk Inkasso, Fondbolagens Förening och Finansbolagens Förening.

Svenskt Näringsliv, Svensk Handel, Finansiell ID-Teknik BID AB – Bank ID, TeliaSonera Sverige AB, Svenska Fondhandlareföreningen, Sveriges Försäkringsförbund (Svensk Försäkring), Utländska Försäkringsbolags Förening, Företagarna, Svensk Distanshandel, Stockholms e-handelskammare, SWEDMA, Direkthandels förening och Sveriges Konsumenter har beretts tillfälle att avge yttrande men har avstått från att yttra sig.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2011-06-20

Närvarande: F.d. regeringsrådet Rune Lavin samt justitieråden Carina Stävberg och Ella Nyström.

Enklare avbetalningsköp

Enligt en lagrådsremiss den 16 juni 2011 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl.,

2. lag om ändring i distans- och hemförsäljningslagen (2005:59),

3. lag om ändring i konsumentkreditlagen (2010:1846).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av ämnesrådet Jonas Högström.

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 november 2011

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden
Björklund, Erlandsson, Borg, Sabuni, Billström, Adelsohn Liljeroth,
Tolgfors, Ohlsson, Norman, Ullenhag, Hatt, Ek, Löf

Föredragande: statsrådet Billström

Regeringen beslutar proposition 2011/12:28 Enklare avbetalningsköp
m.m.

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EU-regler
Lag om ändring i distans- och hemförsäljningslagen (2005:59)		32002L0065
